

Tabaksschuren

Richtlijnen voor het behoud en de herbestemming van tabaksschuren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Mevrouw mr. J.M. van den Heuvel MA
Beleidsadviseur Cultuurhistorie
Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doelstelling	5
1.3 Beleidskader	6
1.4 Verantwoording	7
1.5 Leeswijzer	8
Hoofdstuk 2 Tabaksschuren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug	9
2.1 De geschiedenis van de tabaksteelt	9
2.1.1 De komst van de tabakspant naar Europa	9
2.1.2 De tabaksteelt in Nederland en in Amerongen	9
2.1.3 Het verbouwen en verwerken van de tabak	12
2.1.4 Grondeigenaren en pachters	14
2.2 Kenmerken van tabaksschuren	14
2.2.1 Bouwkundige kenmerken	15
2.2.2 Stedenbouwkundige ligging	17
Hoofdstuk 3 Instandhouding en herbestemming	19
3.1 Instandhouding	19
3.1.1 Huidige functies van de tabaksschuren	19
3.1.2 Bescherming als rijks- of gemeentelijk monument	19
3.1.3 Herbouw van verloren gegane tabaksschuren	21
3.2 Herbestemming	21
3.2.1 Nieuwe bestemmingen en de voorwaarden voor herbestemming	22
3.2.2 Bouwkundige uitgangspunten	24
Hoofdstuk 4 Tabaksschuren en de bestemmingsplannen	27
4.1 Huidige regeling voor tabaksschuren in de bestemmingsplannen	27
4.1.1 Wijzigingsbevoegdheid in Amerongen Buitengebied	27
4.2 Een nieuwe tabaksschurenregeling in de bestemmingsplannen	28
4.2.1 De nieuwe regeling	28
4.2.2 De planologische procedures	29
4.2.3 Onderzoek naar de mogelijkheid van de nieuwe bestemming	30
Hoofdstuk 5 Conclusie en richtlijnen	31
5.1 Conclusie	31
5.2 Voorwaarden voor een nieuwe bestemming	31
5.3 Richtlijnen	32
Literatuur en bronnen	34
Illustratieverantwoording en colofon	35
Bijlage 1: Tekeningen	36
Bijlage 2: Overzicht van huidige bestemmingen en monumentale bescherming	38
Bijlage 3: Overzicht van de tabaksschuren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug	40

Hoofdstuk 1

Inleiding

Gedurende enkele eeuwen hebben boeren op de Utrechtse Heuvelrug tabak verbouwd. De zuidhelling van de heuvelrug bood een uitstekende plek voor dit gewas, dat voornamelijk verwerkt werd tot pijp- en pruimtabak. De tabaksteelt is halverwege de twintigste eeuw verdwenen maar de tabaksschuren zijn als relictten van deze agrarische activiteit in het landschap bewaard gebleven. Deze schuren zijn nu nog binnen onze gemeente in het dorp Amerongen te vinden en ook in het naastgelegen dorp Elst. Met hun houten gevels en grote zadeldaken zijn het karakteristieke gebouwen. Ze hebben grote cultuurhistorische waarde, te meer omdat in andere voormalige tabaksteeltgebieden geen tabaksschuren meer te vinden zijn. Daarmee zijn de tabaksschuren zeldzame gebouwen die een bijzondere geschiedenis vertellen. Deze nota is geschreven tot behoud van de tabaksschuren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

1.1 Aanleiding

In 2006 is de gemeente Utrechtse Heuvelrug ontstaan na een samenvoeging van de voormalige gemeenten Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Leersum, Amerongen en Maarn. De gemeente Amerongen kende al een cultuurhistorische beleidsnota over de tabaksschuren uit 1997 met daarin een overzicht van alle aanwezige tabaksschuren en een beschrijving van de stedenbouwkundige en bouwkundige kenmerken van de tabaksschuren.¹ Deze beleidsnota is na de gemeentelijke herindeling echter niet meer opnieuw bekrachtigd, waardoor zij op grond van artikel 28 van de Wet Algemene Regels Gemeentelijke Herindeling haar geldigheid heeft verloren.

Vanwege de grote cultuurhistorische waarde van de tabaksschuren zijn goede richtlijnen voor de instandhouding van deze gebouwen onontbeerlijk. Daarom is ervoor gekozen om een nieuwe, actuele nota op te stellen.

1.2 Doelstelling

Deze nota *Tabaksschuren* beschrijft hoe de voor onze gemeente zo kenmerkende tabaksschuren, die getuigen van een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van de Utrechtse Heuvelrug, behouden kunnen blijven, zodat ook toekomstige generaties inwoners en bezoekers nog lang kunnen genieten van deze gebouwen. De nota vormt dan ook het kader op basis waarvan de gemeente aan eventuele herbestemming van tabaksschuren kan meewerken of andere beslissingen aangaande deze gebouwen kan nemen.

Om goede richtlijnen te kunnen opstellen is het belangrijk dat bekend is welke vragen er spelen rond de verschillende tabaksschuren. De meeste schuren zijn al decennia geleden verbouwd tot woning, een functie die waarschijnlijk niet gauw gewijzigd zal worden in de nabije toekomst. Maar er zijn ook tabaksschuren die een minder toekomstbestendige bestemming hebben. Voor deze schuren is het des te belangrijker dat bekend is aan welke voorwaarden moet worden

---

¹ F.W. van Voorden, *Tabaksschuren. Beleidsnota gemeente Amerongen*, Technische Universiteit Delft, 1997

voldaan om de cultuurhistorische waarden optimaal te kunnen behouden. Deze nota geeft dan ook een overzicht van de tabaksschuren die in onze gemeente aanwezig zijn en hoe zij op dit moment door hun eigenaar gebruikt worden.

Deze nota is bedoeld als een praktische handleiding voor de instandhouding en herbestemming van tabaksschuren. Met enige regelmaat worden bij de gemeente plannen ingediend met betrekking tot de ontwikkeling van een tabaksschuur. Bij de frontoffice van de gemeente kan men vragen over tabaksschuren met behulp van deze handleiding goed beantwoorden. Deze nota draagt zo dus bij aan goede dienstverlening aan het loket van de gemeente. Daarnaast zullen de komende jaren de bestemmingsplannen geactualiseerd worden. Het is belangrijk dat voor de tabaksschuren een passende regeling in de bestemmingsplannen kan worden verankerd. Deze nota voorziet hierin.

1.3 Beleidskader

De tabaksschuren maken onderdeel uit van het cultuurhistorische erfgoed van de Utrechtse Heuvelrug. Onze gemeente stelt zelf beleid op aangaande de instandhouding daarvan. Maar er geldt ook nog een bredere context die richting geeft aan ons beleid, namelijk dat van het rijk en de provincie. In het derde deel van de *Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening* uit 2001 formuleert de rijksoverheid de beleidslijn 'Vrijkomende bebouwing in het buitengebied'. Deze beleidslijn schept mogelijkheden om voormalige

Tabaksschuren zijn een veel voorkomend verschijnsel in de oude kern van Amerongen. De schuur aan de Burg. Jhr. Van den Boschstraat 73-77 is ingedeeld in twee woningen.

agrarische gebouwen voor wonen of alternatieve functies te gebruiken. De gedachte hierachter is onder meer dat verpaupering van het landelijke gebied maar ook kapitaalvernietiging moeten worden tegengegaan. Ook de *Handleiding bestemmingsplannen Buitengebied* uit 2006 van de Provincie Utrecht benoemt de mogelijkheid om bij bedrijfsbeëindiging de bedrijfswoning of de bedrijfsgebouwen in gebruik te nemen als woning of er een andere functie aan te geven. Daarbij wordt wel steeds de voorwaarde gesteld dat de cultuurhistorische en landschappelijke waarden behouden of versterkt worden. Bij tabaksschuren is er bij uitstek sprake van cultuurhistorische waarde. De gebouwen dragen bovendien bij aan de landschappelijke waarde van het buitengebied van onze gemeente. Deze nota *Tabaksschuren* is dan ook een uitwerking van het voorbehoud dat met name door de provincie expliciet wordt gemaakt.

Als beleidskaders die op rijksniveau richting geven aan het gemeentelijk beleid, kunnen ook nog de *Nota Belvédère* uit 1999² en de *Beleidsbrief MoMo*³ genoemd worden. Daarin staat het credo

² *Nota Belvédère. Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting*, uitgave van de ministeries Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Verkeer en Waterstaat, Den Haag 1999

“behoud door ontwikkeling” centraal, wat betekent dat cultuurhistorisch waardevol erfgoed alleen in stand kan worden gehouden als het een goede functie heeft. Leegstaande gebouwen kosten alleen maar geld en daarom dient er steeds te worden gezocht naar een manier om deze gebouwen te ontwikkelen.

De gemeente zelf erkent in haar Structuurvisie 2030 de belangrijke rol die de tabakscultuur heeft gehad op de Utrechtse Heuvelrug en ook de tabaksschuren die daar nog van bewaard zijn gebleven.⁴ Ook in de gemeentelijke nota *Erfgoed in het groen* worden de tabaksschuren genoemd als kwetsbare agrarische gebouwtypen. De nota wijst op de cultuurhistorische waarde van deze gebouwen in onze gemeente en benadrukt de noodzaak van instandhouding door middel van herbestemming.⁵

In september 2011 heeft de gemeenteraad de cultuurhistorische beleidsnota *Schaapskooien* vastgesteld. Deze nota gaat over de instandhouding van de 31 schaapskooien die nog in onze gemeente te vinden zijn. De problematiek die speelt met betrekking tot de schaapskooien is zeer goed vergelijkbaar met die van de tabaksschuren. Schaapskooien zijn net als tabaksschuren immers voormalige agrarische gebouwen, die met kwetsbare materialen gebouwd zijn (voornamelijk hout). Er zijn veel schaapskooien die leeg staan en waarvoor een herbestemmingsopgave wacht. De nota *Schaapskooien* noemt nieuwe bestemmingen die, afhankelijk van de ligging van de schaapskooi, mogelijk zouden zijn. Net als bij de tabaksschuren wordt er bij de schaapskooien uitgegaan van “behoud door ontwikkeling”.

1.5 Verantwoording

In deze nota zijn grotendeels dezelfde tabaksschuren opgenomen als in de Beleidsnota Tabaksschuren uit 1998 van de voormalige gemeente Amerongen. Maar er zijn ook tabaksschuren aan deze lijst toegevoegd en er zijn schuren verwijderd. Zo is er in de tussentijd een tabaksschuur aan de Zuytlesteinseweg verdwenen maar we hebben ook nieuwe schuren aan de Majoorweg en de Burg. Jhr. v/d Boschstraat “ontdekt”. De Napoleonschuur aan de Burg. Jhr. v/d Boschstraat 44 hebben we buiten de lijst gehouden omdat deze schuur wat vorm en typologie te ver van de overige tabaksschuren verwijderd is en daarnaast bij dit gebouw geen leegstand aan de orde is.

De zogeheten tabaksboerderijen, die bestaan uit een woongedeelte en een daaraan verbonden tabaksschuur, zijn in eerste instantie buiten beschouwing gelaten. Voor deze gebouwen lijkt de leegstandproblematiek namelijk geen rol te spelen en bovendien zou je kunnen zeggen dat deze gebouwen meer op boerderijen lijken dan op tabaksschuren. Gaandeweg bleek echter dat zich onder de nieuw “ontdekte” tabaksschuren enkele schuren met een woongedeelte bevindt. We hebben ervoor gekozen om deze gebouwen, waar leegstand en herbestemming in de toekomst nog weldegelijk aan de orde kan komen, toch in deze richtlijnennota te betrekken. Daarmee hebben we het doel van deze nota, namelijk de instandhouding van bestaande tabaksschuren, als uitgangspunt genomen en een zuivere typologische benadering losgelaten.

---

³ *Beleidsbrief MoMo. Modernisering Monumentenzorg*, uitgave van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag 2009

⁴ *Groen dus vitaal. Structuurvisie 2030*, gemeente Utrechtse Heuvelrug, januari 2010, p.14

⁵ *Erfgoed in het groen. Beleidsnota cultuurhistorisch erfgoed 2010-2015*, gemeente Utrechtse Heuvelrug, april 2011, p. 42

1.4 Leeswijzer

In de nota *Tabaksschuren* volgen na deze inleiding nog vier hoofdstukken. Hoofdstuk 2 beschrijft de geschiedenis van de tabaksteelt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Ook komen daar de uiterlijke kenmerken van tabaksschuren aan de orde en hun karakteristieke ligging binnen de bebouwde kom van Amerongen of in het omringende landschap. Het derde hoofdstuk beschrijft het te volgen beleid aangaande de instandhouding van de tabaksschuren. Er komen vragen aan de orde als: welke nieuwe bestemmingen zijn geschikt voor welke tabaksschuren? Welke eisen moeten worden gesteld aan eventuele verbouwingen ten einde de cultuurhistorische waarden van de gebouwen zo goed mogelijk te behouden? Het vierde hoofdstuk beschrijft op welke wijze deze nieuwe tabaksschurenregeling in de bestemmingsplannen kan worden verankerd en welke andere planologische procedures er mogelijk zijn om de nieuwe bestemming te bewerkstelligen. Hoofdstuk 5 geeft ten slotte een korte conclusie en enkele richtlijnen.

Er zijn drie bijlagen in deze nota opgenomen, namelijk een tabel met daarin onder meer de ligging van elke tabaksschuur, de monumentale status en de huidige functie (bijlage 1). Daarna volgen twee tekeningen van het interieur en het exterieur van een tabaksschuur met daarbij de bouwkundige namen van alle onderdelen (bijlage 2). Deze tekeningen zijn gemaakt door de heer C.A. Delfgou, voormalig architect en al jarenlang inwoner van Amerongen. Tot slot volgt een beschrijving van alle tabaksschuren voor zover deze bij de gemeente bekend zijn (bijlage 3). Per gebouw wordt in deze derde bijlage onder meer beschreven waar het precies gelegen is, hoe het gebouw eruit ziet en welke bouwkundige wijzigingen het inmiddels heeft ondergaan.

Naast boerderij Rodestein aan de Kersweg staat een grote tabaksschuur die als woning in gebruik is.

Hoofdstuk 2

Tabaksschuren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug

Achter de tabaksschuren in Amerongen gaat een bijzondere agrarische geschiedenis schuil, namelijk die van een geïmporteerd gewas, dat de Amerongse boeren op hun akkers onder aan de heuvelrug probeerden te telen. Eeuwenlang was de tabaksteelt een grote bron van inkomsten voor het dorp Amerongen. Deze geschiedenis draagt voor een belangrijk deel bij aan de cultuurhistorische waarde van de tabaksschuren. Het Tabaksteeltmuseum, gevestigd in een tabaksschuur in het oude dorp van Amerongen, geeft door middel van de authentiek ingerichte droogschuur en het tonen van interviews met inwoners die de tabaksteelt hebben meegemaakt, bijzonder veel informatie over hoe het telen van tabak nu precies in z'n werk ging in Amerongen.⁶

2.1 De geschiedenis van de tabaksteelt

2.1.1 De komst van de tabaksplant naar Europa

Europese ontdekkingsreizigers in de Nieuwe Wereld hadden al bij hun eerste bezoeken aan Indiaanse stammen in Amerika kennisgemaakt met het gebruik om tabaksbladeren te roken. Zo zagen de mannen van Columbus in 1492 op Zuid-Caicos ten oosten van Cuba hoe inheemse mensen verdoofd en min of meer dronken werden van het roken van opgerolde tabaksbladeren. Ook elders werd al voor de ontdekking van Amerika door Europeanen tabak verbouwd, namelijk in Mexico, het zuidwesten van de Verenigde Staten, oostelijk Canada, Columbia, Venezuela, de Guyana's, noordelijk Brazilië en Midden-Amerika. Europese kolonisten breidden in de decennia die daarop volgden de tabaksteelt in Amerika uit voor handelsdoeleinden. Ook het gebruik om tabaksbladeren te roken werd langzaam maar zeker overgenomen en door Spaanse en Portugese scheepslieden overgebracht naar Europa.⁷

Het roken van tabak werd in Europa niet door iedereen toegejuicht. Wetenschappers waarschuwden voor de slechte invloed op het lichaam en de kerk zag het als een verderfelijke, heidense gewoonte. Door voorstanders werd echter de vermeende kalmerende en zelfs geneeskrachtige werking van tabak verdedigd. Zo zou het regelmatig consumeren van een pijpje tabak werken als voorbehoedsmiddel tegen besmetting met de pest. Langzaam maar zeker groeide het roken van tabak in de zeventiende eeuw uit tot een wijdverbreide gewoonte, met name toen de overheid de discussie een beetje suste nadat zij de mogelijkheid van hoge accijnsheffing op tabak had ontdekt.

2.1.2 De tabaksteelt in Nederland en in Amerongen

Ergens tussen 1610 en 1620 is de teelt van tabak voor handelsdoeleinden in Nederland vermoedelijk al op gang gekomen. Binnen Europa liepen Nederland en Engeland daarin samen

---

⁶ Zie ook www.tabaksteeltmuseum.nl.

Op deze prent uit omstreeks 1868 van graficus P.J. Lutgers zijn de tabaksvelden ten noorden van Amerongen te zien. De tabaksschuren waren in die tijd nog erg talrijk.

voorop. Aan het einde van de zestiende eeuw groeiden de verschillende varianten van de tabakspant weliswaar al in Europese tuinen maar deze teelt diende slechts voor de sier of voor de vermeende medicinale werking van de geïmporteerde pant. In de zeventiende eeuw ontstonden de Nederlandse tabakscentra in de directe omgeving van Arnhem, Wageningen, Veenendaal, Wijk bij Duurstede, Utrecht, Amersfoort, Nijkerk, Zutphen, in het land van Maas en Waal, in de Betuwe, op de Veluwe en natuurlijk in Amerongen, Elst en Rhenen. De eerste vermelding van tabaksteelt in Amerongen is afkomstig uit 1645, toen de kasteelheer van Amerongen een stuk land kocht om daar tabak te verbouwen.⁸ De benodigde bouwlanden op de heuvelrug konden voor dit doel worden opgeofferd, doordat de graanprijzen laag waren en graan voornamelijk nog werd geïmporteerd.

Van de zeventiende tot halverwege de achttiende eeuw, een periode van lage graanprijzen, bloeide de Nederlandse tabakscultuur. De productie van tabak was een belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking van Amerongen. Juist door de tabaksteelt werd Amerongen een aanzienlijke plaats. Vanaf omstreeks 1850 ging het echter bergafwaarts met de tabaksbouw in Nederland. Dat kwam enerzijds door een verandering van de mode. Tot dan toe werd van de Nederlandse tabak vooral snuif- en pijptabak gemaakt maar in de negentiende eeuw kwamen sigaren in de mode. Daarvoor waren de tabaksbladeren van de Utrechtse Heuvelrug te dik.

---

⁷ Zie voor de ontdekking van de tabakspant en in de introductie van de pant in Europa: Roessingh (1976), hoofdstuk 2.

⁸ www.tabaksteeltmuseum.nl/de-collectie/tabak-en-economie

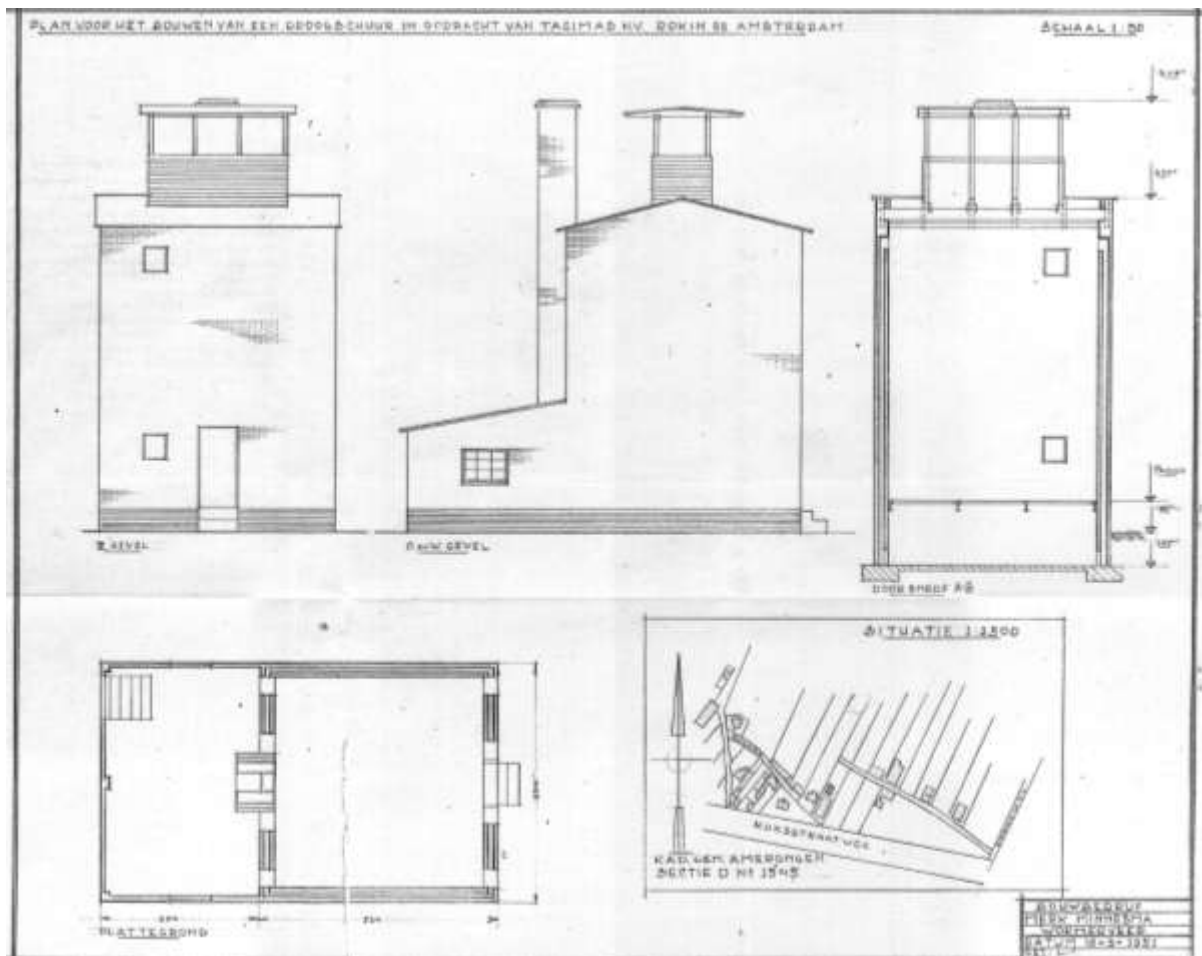
Daarnaast had de tabakshandel te lijden onder toenemende concurrentie van andere Europese landen die protectionistische maatregelen hadden ingevoerd. En ook de bijzonder hoogwaardige tabak uit Sumatra en Java gaf concurrentie waar de Nederlandse tabaksteelt niet tegenop gewassen was. Deze tabak werd aangevoerd in de havens van Rotterdam en Amsterdam. Het slechtste deel van die ladingen werd tegen dumprijzen op de Nederlandse markt verkocht en de goede tabak werd geëxporteerd binnen Europa. Dat kwam de prijsontwikkeling in Nederland natuurlijk niet ten goede. Samen met stijgende productiekosten zorgden deze ontwikkelingen voor een sterke inkrimping van de teelt na 1880. Alleen langs de Utrechtse Heuvelrug en in delen van het Gelderse rivierengebied bleef op kleine schaal tabaksteelt bestaan. Deze maakte zelfs een opleving door tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlogen.

In de twintigste eeuw werd er van overheidswege veel aan gedaan om de kwaliteit van de Nederlandse teelt te verbeteren. Wetenschappelijk onderzoek en ervaring van de telers zorgden ervoor dat de telers in de jaren vijftig inmiddels zeer goed in staat waren om een hoogwaardig omblad voor de sigarenindustrie te leveren. In 1960 kwam echter de zoveelste grote tegenslag in de vorm van een schimmel in de tabaksplanten: de valse meeldauw. Alleen enkele tabaksboeren in Rhenen, Elst en Amerongen zetten de teelt in de jaren zestig voort. Toen de sigarenfabrikanten rond 1967 steeds meer overstapten op de toepassing van kunstomblad daalde ook langs de Utrechtse Heuvelrug de teelt tot beneden één hectare. Het was gedaan met de eeuwenoude tabakscultuur in Nederland.⁹ Steeds deed men weer verwoede pogingen om de teruggang van de

De tabak wordt geoogst, ca. 1935. Op de achtergrond is een heg te zien die voor beschutting zorgt.

handel in Nederlandse tabak te stoppen. In tijden dat de internationale handel belemmerd werd, zoals tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlogen, groeide in Nederland vanwege de schaarste de vraag naar tabak van eigen bodem weer even. Ook de tabaksteelt in Amerongen kreeg dan weer een impuls. Ondertussen werden proeven gedaan om de techniek van de tabaksteelt te moderniseren. Zo werd in de jaren vijftig in Amerongen een zogeheten eest gebouwd. Dat was een smalle, hoge droogschuur, waar door middel van kunstmatig verwarmde lucht de tabak sneller zou kunnen worden gedroogd. Helaas hebben de naoorlogse investeringen niet lang meer mogen baten. Aan het einde van de jaren zestig was het dan toch gedaan met de tabaksteelt in Amerongen.

In 1951 werd een vergunning aangevraagd voor de bouw van een zogeheten eest aan de Rijksweg te Amerongen. In dit hoge gebouw werden de tabaksbladeren in korte tijd gedroogd met behulp van kunstmatig verwarmde lucht.

2.1.3 Het verbouwen en verwerken van de tabak

Voor de telers van de tabaksplant moet het in de zeventiende en achttiende eeuw een grote zoektocht zijn geweest naar de juiste teeltmethode om deze (sub)tropische plant in het koude Nederlandse klimaat tot goede wasdom te laten komen. Tussen het planten en het oogsten heeft

⁹ Roessingh (1976), p. 370-389

deze plant namelijk een groeiperiode van 90 tot 120 dagen nodig.¹⁰ Daaropvolgend moeten de bladeren nog één tot twee maanden drogen. Het was steeds de kunst om dit proces in te passen in de korte Nederlandse voorjaars- en zomerperiode. Men ging dan ook in maart, wanneer de vorst nog niet geweken was, de plantjes alvast opkweken in speciale broeibakken, zogeheten 'tabakskisten'. Deze Nederlandse methode, afkomstig uit de tuinbouw, werd elders in Europa overgenomen.

Na half mei werd de tabak uitgeplant op opgehoogde wallen met looppaden ertussen. De wallen zorgden voor drogere en warmere aarde rondom de plant. Op de Utrechtse Heuvelrug kon men volstaan met wat lagere wallen omdat de lichte zandgrond hier snel warm en droog werd na een regenbui. Een perceel tabaksland werd afgezet met heggen met daarbinnen een onderverdeling in 'kwartieren'. De heggen, die zorgden voor beschutting, werden gemaakt van takken begroeid met klimbonen. Omdat de heuvelrug zelf al voor wat luvte zorgde, waren de heggen hier wat lager dan elders.

Tabaksarbeiders zijn bezig de bladeren in bosjes te binden, ca. 1935. Bij de oogst en de verwerking van de tabaksbladeren was het gebruikelijk dat ook kinderen meewerkten.

Vanwege de korte groeiperiode was de juiste bemesting van de akkers van essentieel belang. Er werd oude schapenmest gebruikt, vermengd met plaggen, aarde en koemest met stro. Daar werd ook nog duivenmest aan toegevoegd, zeer geschikt voor een kort groeiproces als dat van de tabaksplant. Er werden dan ook veel duiven gehouden, vaak bij buitenhuizen. In de loop van de achttiende eeuw werd dit mestmengsel vervangen door veel vettere schapen- of rundermest. Dit komt doordat de tabak steeds meer geconsumeerd werd als snuiftabak, waarvoor een dikker

---

¹⁰ Zie voor een uitvoerige beschrijving van de teeltmethode: Roessingh (1976), hoofdstuk 3.

tabaksblad nodig is. Deze mest werd veelal ingevoerd vanuit met name Friesland, Zeeland en Holland. Maar het is ook bekend dat er wel zogeheten Guyanamest werd gebruikt, die helemaal afkomstig was uit Guyana in Zuid-Amerika

Tijdens het groeiproces waren er allerhande werkzaamheden die de tabaksteelt tot een arbeidsintensief productieproces maakten, zoals onkruid wieden, de grond rond de stelen ophogen ('inschoppen' of 'aanaarden'), de aanzet van bloemen afbreken ('toppen') en nieuwe uitlopers verwijderen ('suikeren'). De oogst gebeurde vervolgens gefaseerd; vanaf eind juli werden de onderste bladeren geplukt (het 'zandgoed' en 'aardgoed') en in september de bovenste (het 'bovengood' of 'bestgoed').

Het oogsten was bij uitstek gezinsarbeid. In Amerongen was dan ook een groot aantal dorpsbewoners in de zomer bezig met de oogst. In manden en kruiwagens werden de bladeren naar de tabaksschuren gebracht, waar ze ten behoeve van een sneller droogproces van een snede in de nerf werden voorzien. Daarna werden de bladeren aan houten spijlen geregen ('opspijlen'). Deze spijlen betrof men, evenals de bonenstaken, van de essen- en elzenhakhoutbossen in Langbroek. Ze werden in de schuur opgehangen aan een constructie van houten liggers, de zogeheten 'hanken', waar de bladeren langdurig konden drogen. Eenmaal gedroogd werden de bladeren in stapels gebundeld zodat er broei ontstond. Deze fermentatie was nodig voor de verkrijging van de juiste kleur en substantie voor de tabak. De stapels bladeren verkochten de boeren aan de tabaksindustrie die er pijp- of snuiftabak van maakten.

2.1.4 Grondeigenaren en pachters

Werd het zware, dagelijkse werk van de tabaksteelt uitgevoerd door pachtboeren, de eigenlijke plantages behoorden toe aan de grondeigenaren. Zij hadden vaak meerdere tabaksvelden in eigendom en gaven de pachters het nodige geld voor de bouw van tabaksschuren en voor de bemesting van de akkers. Naast tabak werden er op de akkers van de grondeigenaren vaak ook nog andere agrarische producten geteeld. De grondeigenaren verkochten de tabak aan tabakshandelaren die haar op de markt brachten.

Eén van de belangrijkste grondeigenaren, die veel tabaksakkers in eigendom had, was de kasteelheer van Amerongen. Zoals hierboven al is vermeld, kocht hij al in 1645 een stuk land aan voor de teelt van tabak. En aan het begin van de negentiende eeuw was bijna een kwart van de tabaksteelt in eigendom van de kasteelheer. Volgens de traditie kreeg hij jaarlijks na de oogst de grootste tabaksplant door de pachters aangeboden, waarop hij hen op een borreltje trakteerde.¹¹

2.2 Kenmerken van tabaksschuren

Toen de tabakscultuur in Nederland in de zeventiende eeuw nog in de kinderschoenen stond, werd de tabak nog in reeds bestaande schuren, stallen of zolders gedroogd, maar al gauw werden er speciale tabaksschuren gebouwd. Per regio verschilde de uiterlijke verschijningsvorm van deze schuren. In de omgeving van Amersfoort en Nijkerk waren de schuren soms wel tien

---

¹¹ www.tabaksteeltmuseum.nl/de-collectie/tabak-en-economie

meter hoog. Ze hadden asymmetrische kopgevels. De schuren bij de Utrechtse Heuvelrug en aan de Veluwerand waren juist lager en symmetrisch van vorm.

Een belangrijke fase in het productieproces van de tabak is het drogen, dat gelijkmatig moest gebeuren. Het droogproces heeft in vergaande mate de verschijningsvorm van de tabaksschuren bepaald. In de gevels bevonden zich ventilatieluiken die bij droog weer konden worden geopend. Al naar gelang de windrichting werden de luiken in de kopgevels of juist in de langsgevels open gezet, met een droge luchtstroom als gevolg. Om de vochtige lucht uit de schuur te kunnen laten ontsnappen kon men dakpannen van binnenuit oplichten door er stijlen onder te steken. Zo was

De wanden bestaan uit potdekselwerk van houten planken. Er zijn losse delen die omhooggeklapt kunnen worden voor meer ventilatie.

er zowel een horizontale als verticale luchtstroom in de schuur.

Zijn de ooit talrijke schuren in de verschillende tabakscentra allemaal verdwenen, in Amerongen zijn er nog minstens 25 te vinden. Wie eenmaal een tabaksschuur goed heeft bekeken, kan ze waarschijnlijk allemaal herkennen. Het is opvallend hoezeer ze in hoofdvorm en in materiaalgebruik op elkaar lijken. Wat betreft de stedenbouwkundige ligging zijn er verschillende situaties te onderscheiden, afhankelijk van of de schuur binnen of juist buiten de bebouwde kom van Amerongen gelegen is.

2.2.1 Bouwkundige kenmerken

Hoewel de meeste tabaksschuren in Amerongen inmiddels zijn gewijzigd ten behoeve van hun nieuwe functie, is de typologie nog goed herkenbaar. De karakteristieken van tabaksschuren kunnen worden ingedeeld in de hoofdvorm van de gebouwen, maar ook meer specifiek in het dak, de gevels, de gevelopeningen en het interieur.

Hoofdvorm

Tabaksschuren zijn grote gebouwen van 10 à 11 meter breed en 7 à 8 meter hoog. De lengte varieert tussen de 13 en de 45 meter. De schuren hebben een rechthoekige plattegrond en een zeer groot zadeldak. Soms is er ook een woongedeelte voor de tabaksteler en zijn gezin in de schuur onderbracht. Dan wordt ook wel gesproken van een tabaksboerderij.

Dak

Het zadeldak van een tabaksschuur is gedekt met oude Hollandse pannen, die los op de latten liggen. Tijdens het droogproces kon men dakpannen eventueel oplichten. De dakvlakken zijn ononderbroken en lopen door tot ongeveer 1,5 meter boven het maaiveld, waardoor de langsgevels van het gebouw zeer laag zijn. Bij de tabaksschuren Burg. Jhr. Van den Boschstraat 64, 72 en 73-77 is het dak boven de inrijpoort (die zich bij deze schuren in de langsgevel bevindt) wat opgelicht. Het dak van een tabaksschuur is van oorsprong niet voorzien van een dakgoot.

Op een tekening van Paul van Liender uit 1758 is de Hogeweg in Amersfoort te zien met links een tabaksschuur van het Amersfoortse type. De kap is asymmetrisch en de wanden bestaan uit verticaal geplaatste planken.

Gevels

De gevels van de tabaksschuren in het buitengebied zijn opgetrokken uit houten planken. Deze zijn horizontaal bevestigd, waarbij elke plank gedeeltelijk over de plank daaronder steekt. Deze bevestiging van planken wordt 'potdekselwerk' genoemd. De planken zijn oorspronkelijk zwart van kleur doordat ze met teer zijn ingesmeerd. De top van de kopgevels wordt veelal bekroond met een makelaar, al dan niet voorzien van een huisteken.

Bij enkele tabaksschuren, gelegen in de bebouwde kom van Amerongen, zijn de kopgevels uitgevoerd in baksteen, vaak voorzien van vlechtingen. De bakstenen kopgevel heeft vaak de vorm van een tuitgevel. Maar bij enkele schuren in de Burg. Jhr. Van den Boschstraat zijn het juist de langgevels die gemetseld zijn. Het metselwerk is steeds voorzien van muurankers. De schuur aan de Burg. Jhr. Van den Boschstraat 19 en de schuren aan de Majoorweg hebben zelfs alleen maar bakstenen gevels. De bakstenen gevels zijn mogelijk een vervanging van eerdere houten gevels. Baksteen is als materiaal immers duurder dan hout maar het gaat ook veel langer mee.

Gevelopeningen

In de langgevels bevinden zich losse delen, die met hengsels aan het potdekselwerk zijn bevestigd en die omhoog kunnen worden geklapt, waardoor ze als ventilatieuiken dienen. Ook in de kopgevels kunnen zich horizontale of ook wel verticale ventilatieuiken bevinden.

In de kopgevels bevinden zich over het algemeen een dubbele deur met daarboven een rechthoekig ventilatieuik. Bij de schuren Burg. Jhr. Van den Boschstraat 64, 72 en 73-77 is de inrijpoort juist in de langgevel aan de straatzijde te vinden, dit om producten vanaf de straat gemakkelijk de schuur in en uit te kunnen rijden. Omdat de goothoogte bij de schuren vrij laag is, is het dak daarvoor soms wat opgetild.

Interieur

Tabaksschuren zijn te onderscheiden in een hoog één- of tweebeukig type of een laag driebeukig type. Dit laatste type komt voornamelijk in Amerongen voor en wordt dan ook wel het Amerongse type genoemd (in tegenstelling tot het inmiddels verdwenen Amersfoortse type). De houten dakconstructie verdeelt de schuur in drie beuken: een hoofdbeuk met twee zijbeuken.

Het dak en de wanden zijn aan de binnenzijde niet van een isolerende of afwerkende laag voorzien. Dit omwille van de ventilatie. Doordat de kap onbeschoten is, zijn de pannen en panlatten zichtbaar. Van oorsprong was tussen de gebintstijlen een constructie van liggende balken aangebracht, de zogeheten hanken. Hierop werden de spijlen gelegd waaraan de tabaksbladeren te drogen hingen. In sommige schuren werden de hanken, nadat de schuur niet meer voor het drogen van tabak gebruikt werd, nog bewaard. Het onderste deel werd soms verwijderd, zodat de schuur beter voor nieuwe doeleinden geschikt was.

De tabaksbladeren werden te drogen gehangen aan de hanken. Deze bestonden uit horizontale ronde sparren waar de spijlen met bladeren op werden gelegd.

2.2.2 Stedenbouwkundige ligging

De tabaksschuren zijn zowel in de dorpskern van Amerongen te vinden als in het landelijke gebied buiten de dorpskern. In het dorp liggen de schuren over het algemeen direct langs de straat. De langsgevels staan direct aan de rooilijn. Daar waar de kopgevel, waar zich normaliter de inrijpoort bevindt, moeilijk vanaf de straat bereikbaar is, bevindt de poort zich in de langsgevel aan de straat. Dit is het geval bij enkele schuren aan de Burg. Jhr. H. van den Boschstraat.

Op een topografische kaart van de omgeving Amersfoort uit 1790 blijkt dat de meeste schuren daar met hun lengte-as in oostwestelijke richting stonden. Daardoor profiteerde men van de droge noorder- en zuiderwind die door de ventilatieluiken in de langsgevels kon waaien. De nattere westenwind trof alleen een kopgevel, een klein oppervlak dus. Uit de oriëntatie van de schuren in Amerongen blijkt niet duidelijk dat er met die windrichtingen rekening is gehouden. De richting van de lengteas van de schuren varieert van oost-west tot noord-zuid, en alle richtingen die daartussen zitten. Er lijkt vooral sprake te zijn van een oriëntatie op de rooilijn van het perceel. De schuren staan daar parallel aan of haaks op.

In de landschappelijke context zijn de vorm en de inrichting van de kavels van belang. Hierin zijn in het buitengebied twee verschillende types te onderscheiden. In het eerste type is de tabaksschuur in het landschap gelegen binnen een kavel omzoomd met bomen of hagen. Dit lijkt eigenlijk op een kavel binnen de bebouwde kom met een tuinaanleg. In het tweede type verkaveling is

De tabaksschuur aan de Rijksstraatweg 36 vermoedelijk in de jaren vijftig. Links zijn woningen van tabaksplanters te zien, die inmiddels zijn verdwenen. De tabaksschuur lag buiten het dorp aan de rand van de tabaksakkers.

de grens van de kavel niet met bomen of hagen aangegeven, maar staat de schuur vrij in het landschap.

Overigens zijn veel tabaksschuren op een zeker moment in hun geschiedenis een keer verplaatst. Wanneer een leegstaande schuur op een andere locatie nog goed gebruikt kon worden, verhuisde men de onderdelen van de schuur met paard en wagen. Zo stonden de schuren aan de Majoorweg vroeger langs de Koningin Wilhelminaweg. En de schuur aan het Zandvoort is afkomstig van het begin van de Lekdijk. Door de eenvoudige constructie van de schuren konden de onderdelen als een puzzel weer in elkaar gezet worden. Dankzij deze 'recycling' van tabaksschuren werden de eigenaar niet alleen veel kosten bespaard maar zijn bovendien nu nog zeer oude constructies en materialen bewaard gebleven.

Hoofdstuk 3

Instandhouding en herbestemming

3.1 Instandhouding

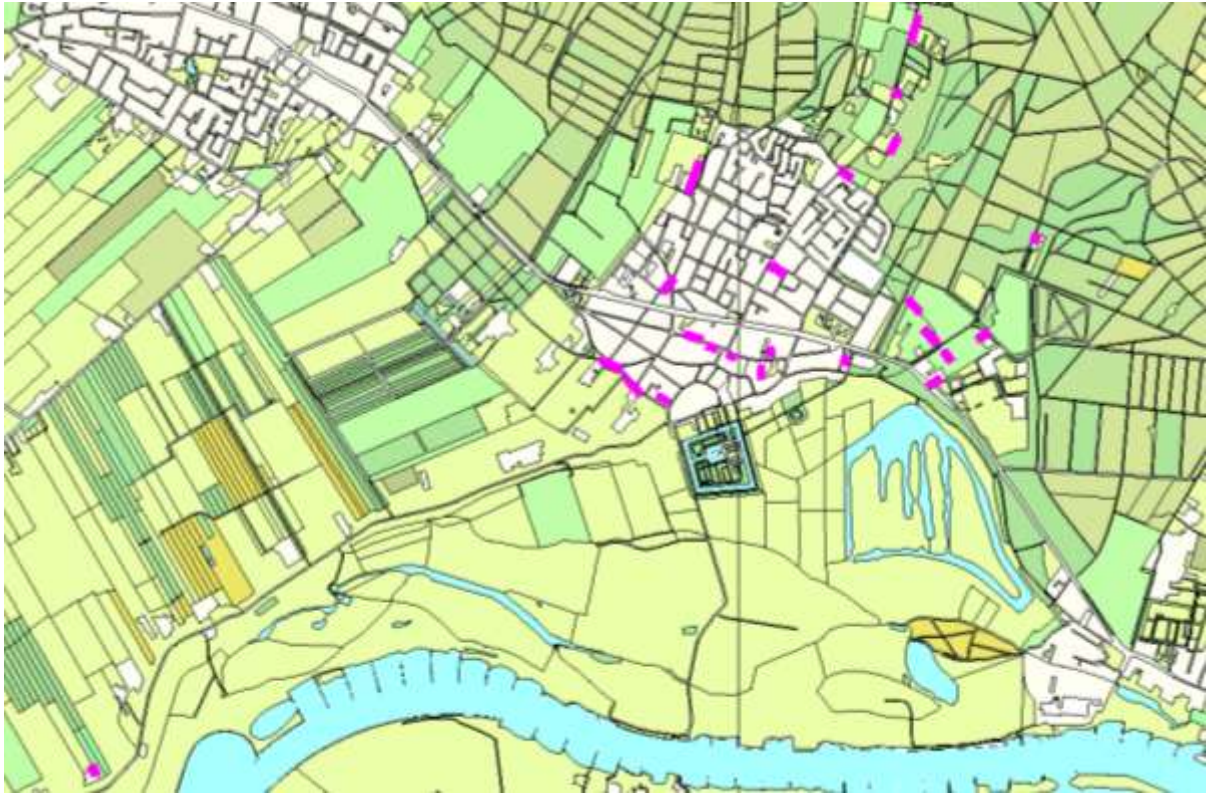
De tabaksschuren zijn opvallende verschijningen in de straten van het dorp Amerongen en langs de velden in het buitengebied. Door hun karakteristieke uiterlijk en vooral ook hun enorme afmetingen is voor de bezoeker van Amerongen al gauw duidelijk dat het om een bijzonder type gebouw gaat. De tabaksschuren vormen een tastbare herinnering aan de tabaksteelt die voor het dorp eeuwenlang zo'n belangrijke bron van inkomsten is geweest. Maar het belang van de tabaksschuren gaat nog verder dan Amerongen. Hoewel tabak namelijk eeuwenlang in een groot deel van midden-Nederland werd verbouwd, zijn alleen in Amerongen en Elst nog tabaksschuren bewaard gebleven. De schuren hebben dus niet alleen een lokale of regionale cultuurhistorische waarde maar ook op landelijk niveau zijn zij van groot cultuurhistorisch belang. Het is dan ook zaak de tabaksschuren zo goed mogelijk te bewaren voor de toekomst.

3.1.1 Huidige functies van de tabaksschuren

In de tweede helft van de twintigste eeuw hebben de tabaksschuren in onze gemeente definitief allemaal hun oorspronkelijke functie van droogschuur verloren. De schuren kwamen daarmee vaak leeg te staan. Omdat het onderhoud van de schuren veel geld kostte, zijn in de loop van de jaren de meeste schuren afgebroken. Waren er vlak voor de Tweede Wereldoorlog in Amerongen nog meer dan zeventig tabaksschuren te vinden, inmiddels zijn daar nog maar 25 van over. Deze schuren hebben alle een nieuwe functie gekregen. De tabaksschuren die binnen de bebouwde kom van Amerongen zijn gelegen, hebben veelal de functie van woning. In de tabaksschuur aan de Burg. Jhr. Van den Boschstraat is het Tabaksteeltmuseum gevestigd. Verder is sinds 2010 één van de tabaksschuren aan de Veenseweg in gebruik als informatiecentrum van Het Utrechts Landschap. Voor zover bekend is er geen enkele tabaksschuur zonder functie, al is het maar de functie van opslagruimte. Deze opslagfunctie blijkt in de praktijk echter vaak geen duurzame functie te zijn die ervoor kan zorgen dat het gebouw in stand wordt gehouden.

3.1.2 Bescherming als rijks- of gemeentelijk monument

Niet lang na het verdwijnen van de tabaksteelt in de jaren vijftig is door de rijksoverheid het belang ingezien van het behoud van de tabaksschuren, de enige relictten van deze belangrijke agrarische geschiedenis voor Amerongen en ook voor Nederland. Vanaf de jaren zestig heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (destijds onder de naam Rijksdienst voor de Monumentenzorg) dan ook de eerste tabaksschuren aangewezen als beschermde rijksmonumenten. Wat later volgde ook de gemeente Amerongen met de aanwijzing van tabaksschuren als beschermde gemeentelijke monumenten. Op dit moment zijn 19 van de 25 Tabaksschuren, die in deze nota worden beschreven, beschermd als monument. Deze juridische status betekent dat er geen ingreep aan of aantasting van het gebouw mag plaatsvinden zonder dat daarvoor een

De tabaksschuren die in deze nota worden beschreven, zijn op deze kaart van Amerongen aangeduid met een roze vlak. Naast deze tabaksschuren zijn er nog meer gebouwen die tot het erfgoed van de tabaksteelt behoren, zoals de tabaksboerderijen en de zogeheten Napoleonschuur.

monumentenvergunning is verleend. Zonder deze bescherming waren er wellicht minder tabaksschuren overgebleven dan nu het geval is. De monumentale bescherming zorgt er immers voor dat er een wettelijke plicht is om bij wijzigingen aan het gebouw eerst een cultuurhistorische toets te doen. Ingrijpende veranderingen waarbij cultuurhistorische waarden verloren gaan, of sloop kunnen daarmee voorkomen worden. Naar aanleiding van de toets kan de gemeente bovendien in overleg treden met de eigenaar om samen te zoeken naar de beste oplossing voor het gebouw, waarbij de cultuurhistorische waarden zo veel mogelijk in stand worden gehouden. De volgende tabaksschuren zijn nog niet als monument beschermd:

Burg. Jhr. Van den Boschstraat 19
 Majoorweg 11 (noordelijk gelegen schuur)
 Majoorweg 11 (zuidelijk gelegen schuur)

Koenestraat 57
 Veenseweg 28
 Lekdijk 10a

Om voor deze schuren dezelfde juridische bescherming te bewerkstelligen, die de andere negentien tabaksschuren hebben, is ons voornemen om voor deze schuren het proces tot aanwijzing als gemeentelijk monument in gang te zetten, indien er tenminste voldoende cultuurhistorische waarde aanwezig is per individuele schuur. Ook zullen we het proces in gang zetten om de voormalige tabaksschuur aan de Zuylesteinseweg 20 van de monumentenlijst te verwijderen. Van dit gemeentelijk monument is al jarenlang niet meer dan een klein deel van de fundering en een kleine stapel planken en dakpannen over. Dit is niet voldoende om nog te kunnen spreken van monumentale waarde.

3.1.3 Herbouw van verloren gegane tabaksschuren

Van sommige plekken in Amerongen is nog bekend dat er voorheen een tabaksschuur heeft gestaan. Bij het opstellen van deze nota kwam de vraag aan de orde hoe er door de gemeente wordt gekeken naar herbouw van tabaksschuren die verdwenen zijn. Valt reconstructie van verloren gegane tabaksschuren onder deze nota? Zou het dan ook mogelijk moeten zijn dat een tabaksschuur opnieuw wordt opgebouwd en een nieuwe bestemming als bijvoorbeeld paardenstal krijgt? Deze vraag is aan de orde bij een tabaksschuur die voorheen aan de Zuylesteinseweg 20 stond en waar nu nog slechts een kleine stapel materialen en een stukje van de fundering van resteren.

Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is het herbouwen van een tabaksschuur die al lang geleden is verdwenen niet wenselijk. Met het verdwijnen van de oude tabaksschuur is de cultuurhistorische waarde ook verloren gegaan. Door een nieuwe tabaksschuur te bouwen op dezelfde locatie wordt die cultuurhistorische waarde niet teruggekregen. De waarde zat immers besloten in de oorspronkelijke bouwmaterialen en de geschiedenis van de betreffende oude tabaksschuur. Er zou weliswaar een nieuwe tabaksschuur tot stand kunnen worden gebracht met wellicht een authentiek uiterlijk, maar deze valt niet onder de tabaksschuren waar deze richtlijnen voor zijn opgesteld. Deze richtlijnen hebben immers als doel de *bestaande* tabaksschuren in stand te houden. Alleen indien nog een substantieel deel van het oorspronkelijke materiaal over is, kan de tabaksschuur weer worden opgebouwd.

Er geldt een uitzondering op dit uitgangspunt. Tabaksschuren die als gevolg van een calamiteit zijn ingestort of grotendeels zijn verdwenen moeten wel kunnen worden hersteld. Daar gaat immers ook de verzekeraar van uit. Het herstel moet dan echter wel plaatsvinden binnen een korte periode (direct) na de calamiteit. Een tabaksschuur die is afgebrand, kan dus weer worden opgebouwd. De tabaksschuur valt dan nog altijd onder de werking van deze richtlijnen.

3.2 Herbestemming

Voor de instandhouding van tabaksschuren is een goede functie onontbeerlijk. Wanneer het gebouw van nut is voor de eigenaar, is het ook lonend om het goed te onderhouden en indien nodig ook te restaureren. Op dit moment hebben de tabaksschuren in Amerongen eigenlijk allemaal een functie. De functies variëren van woning of opslagruimte tot museum of kringloopwinkel. Uit de gesprekken die met een aantal eigenaren zijn gevoerd, bleek dat de meeste eigenaren tevreden zijn over de huidige functie van hun tabaksschuur.

Ook voor de toekomst moet er ruimte zijn voor nieuwe functies. Bij voorkeur zijn dat bestemmingen die financiële opbrengsten geven, zodat de kosten voor de instandhouding daarmee gedekt worden. Omdat zo'n toekomstbestendige functie zorgt voor de instandhouding van de tabaksschuren, is het zowel voor de eigenaren als voor de gemeente van belang om een passende functie te vinden voor elke tabaksschuur. De gemeente kan daarvoor de voorwaarden creëren door daar in het beleid en het bestemmingsplan mogelijkheden voor te bieden. Verder is het van belang dat de gemeente informierend en waar nodig voorwaarden stellend optreedt bij de

aanpassingen die aan de gebouwen worden gedaan om de nieuwe bestemming mogelijk te maken. Dit om de cultuurhistorische waarden zo veel mogelijk in stand te houden.

3.2.1 Nieuwe bestemmingen en de voorwaarden voor herbestemming

Herbestemming van een gebouw kan verstrekkende gevolgen hebben voor het uiterlijk van het gebouw. Wanneer een tabaksschuur bijvoorbeeld tot kantoor wordt verbouwd, zijn er extra vensters nodig voor lichttoetreding. Het gebouw zal geïsoleerd moeten worden om het voldoende warm te kunnen houden in de winter en er zal natuurlijk aansluiting nodig zijn op riolering, elektriciteit en waterleiding. Het interieur van het gebouw wordt bovendien onderverdeeld in werkruimte, garderobe, toilet en keuken. Wordt de tabaksschuur veranderd in een woning, dan zijn de veranderingen mogelijk nog ingrijpender. Er zijn immers ook slaapkamers en een badkamer nodig. De functie van opslagruimte vraagt daarentegen nauwelijks aanpassingen van het gebouw. Er is hooguit een slot op de deur nodig. Verschillende functies hebben dus alle hun eigen, meer of minder ingrijpende effect op het gebouw. En dat geldt ook voor het omringende terrein van de tabaksschuur. Bij een theeschenkerij is een terras nodig en bij een recreatiewoning een schuurtje voor de fietsen.

Vooraf bij de tabaksschuren die solitair in het veld liggen, kan herbestemming ingrijpende gevolgen hebben. Dit is het geval bij de tabaksschuren aan de Veenseweg en de schuur aan de Jan van Zutphenweg. De open velden die de tabaksschuur omringen, bieden vrij zicht op de schuur. De schuur staat in haar oorspronkelijke agrarische omgeving (ook al zijn het dan geen tabaksakkers meer).

Bij een nieuwe bestemming kan deze vrije ligging teniet worden gedaan door inrichting van het erf ten behoeve van de nieuwe functie. Door de aanleg van een schutting, een tuin, een terras, een

De tabaksschuren aan de Veenseweg hebben een vrije ligging. Het omringende landschap biedt vrij zicht op de schuren.

Tabel 1

Nieuwe bestemmingen	Vrij gelegen tabaksschuren ¹²	Overige tabaksschuren
Woning	Niet mogelijk	Mogelijk onder voorwaarden
Recreatiewoning	Niet mogelijk	Mogelijk onder voorwaarden
Kantoor	Niet mogelijk	Mogelijk onder voorwaarden
Theeschenkerij	Niet mogelijk	Mogelijk onder voorwaarden
Educatief centrum / museum	Mogelijk onder voorwaarden	Mogelijk onder voorwaarden
Atelier	Mogelijk onder voorwaarden	Mogelijk onder voorwaarden
Stal	Mogelijk onder voorwaarden	Mogelijk onder voorwaarden
Opslag	Mogelijk onder voorwaarden	Mogelijk onder voorwaarden

Tabel 2

Voorwaarden voor herbestemming van vrij gelegen tabaksschuren	Voorwaarden voor herbestemming van overige tabaksschuren
<p>Behoud van cultuurhistorie: De functieverandering moet in dienst staan van het behoud van de cultuurhistorische waarden van de tabaksschuur.</p> <p>Bouwkundige uitgangspunten: Bij eventuele aanpassing van de tabaksschuur moeten de in paragraaf 3.2.2 genoemde bouwkundige uitgangspunten in acht worden genomen. De oorspronkelijke materialen en vorm van de tabaksschuur moeten zo veel mogelijk worden behouden.</p> <p>Bijgebouwen: Er zijn geen bijgebouwen toegestaan. De nieuwe bestemming moet samenvallen met de voetprint van de tabaksschuur en het omringende terrein dient een bestemming te krijgen, die geen bouw mogelijkheden biedt.</p> <p>Aantal eenheden: Per tabaksschuur mag maximaal 1 eenheid aan nieuwe bestemmingen krijgen (dus één adres).</p> <p>Omringende gronden: De agrarische functie van aangrenzende gronden en bebouwing mag niet onevenredig worden belemmerd.</p>	<p>Behoud van cultuurhistorie: De functieverandering moet in dienst staan van het behoud van de cultuurhistorische waarden van de tabaksschuur.</p> <p>Bouwkundige uitgangspunten: Bij eventuele aanpassing van de tabaksschuur moeten de in paragraaf 3.2.2 genoemde bouwkundige uitgangspunten in acht worden genomen. De oorspronkelijke materialen en vorm van de tabaksschuur moeten zo veel mogelijk worden behouden.</p> <p>Bijgebouwen: Eén bijgebouw is toegestaan, mits deze in omvang en positionering ondergeschikt is aan de tabaksschuur en deze in passende, terughoudende kleuren en materialen wordt uitgevoerd.</p> <p>Aantal eenheden: Per tabaksschuur mag maximaal 1 eenheid aan nieuwe bestemmingen krijgen (dus één adres).</p> <p>Omringende gronden: De agrarische functie van aangrenzende gronden en bebouwing mag niet onevenredig worden belemmerd.</p>

¹² De vrij gelegen tabaksschuren zijn de volgende schuren: Jan van Zutphenweg, Veenseweg 6 (oost), Veenseweg 6 (west), Veenseweg 25 (noord) en Veenseweg 25 (zuid). Zie bijlage 3 voor een beschrijving van deze tabaksschuren.

parkeerplaats of bijgebouwen gaat die vrije ligging, een essentieel cultuurhistorisch kenmerk van enkele tabaksschuren, verloren. Uitgangspunt moet dan ook zijn dat voor deze vrij in het veld gelegen tabaksschuren een functie wordt gekozen die zo weinig mogelijk ingrijpt in het uiterlijk van de schuur en het omringende terrein. Er mogen geen bijgebouwen bij deze tabaksschuren worden geplaatst. Voor de overige tabaksschuren kunnen de herbestemmingsmogelijkheden ruimer zijn. Ook is hier een bijgebouw toelaatbaar, mits deze in omvang en positionering ondergeschikt is aan de tabaksschuur en deze in passende, terughoudende kleuren en materialen wordt uitgevoerd.

In tabel 1 op pagina 23 is de mogelijkheid voor enkele functies op een rij gezet. De lijst van functies die in de tabel is weergegeven, is niet limitatief bedoeld. Een eigenaar kan een functie voor zijn tabaksschuur voor ogen hebben, die niet in het schema wordt genoemd, maar die weldegelijk past binnen de principes waar deze beleidsnota van uitgaat en die ook planologisch past op de betreffende locatie. Ook is het denkbaar dat een eigenaar meer dan één van de genoemde bestemmingen voor zijn tabaksschuur in het bestemmingsplan wil bewerkstelligen. Ook dat is in principe mogelijk, als beide bestemmingen planologisch gezien toelaatbaar zijn. Dat betekent dat voor beide bestemmingen de onderzoeken moeten worden gedaan waar in paragraaf 4.2.3 op wordt gedomd. Om te beoordelen of zo'n functie mogelijk is, moet steeds worden gekeken welke impact de functie heeft op het gebouw en zijn omgeving. Met name bij de vrij gelegen tabaksschuren mag de invloed op de omgeving slechts minimaal zijn.

Aan de nieuwe functies worden voorwaarden gesteld die als doel hebben de cultuurhistorische waarde van de schuur en het omringende terrein zo veel mogelijk te waarborgen. In tabel 2 op pagina 23 zijn de voorwaarden weergegeven.

De tabaksschuur aan de De Breelaan is in 1993 verbouwd en herbestemd tot twee woningen.

3.2.2 Bouwkundige uitgangspunten

Wanneer er aan een gebouw een nieuwe functie wordt gegeven, vraagt dit dikwijls om een verbouwing. Bij cultuurhistorisch waardevolle panden is het van belang dat die op een zorgvuldige manier gebeurt, zodat de onderdelen die van cultuurhistorische waarde zijn, zo veel mogelijk in stand blijven. Architecten zijn over het algemeen goed op de hoogte van verschillende materialen en mogelijkheden die daarvoor toegepast kunnen worden, maar ook de gemeente kan de eigenaar hierin van advies voorzien.

De hoofdvorm van het gebouw

Bij tabaksschuren is de karakteristieke hoofdvorm van rechthoekige plattegrond, groot zadeldak en ononderbroken dakvlakken van essentieel belang. Uitgangspunt is dan ook dat die

hoofdvorm volledig in stand wordt gehouden. Het bouwvolume van de tabaksschuur wordt dus in principe niet gewijzigd, bijvoorbeeld door middel van een aanbouw of een verhoging van het gebouw of dakkapellen. Omdat tabaksschuren over het algemeen van grote omvang zijn, zouden de verschillende functionele ruimtes die voor de nieuwe bestemming nodig zijn, gewoon binnen de bestaande tabaksschuur moeten kunnen worden ondergebracht. Dakkapellen steken uit het bestaande dakvlak en zijn dan ook niet wenselijk. Ook zogeheten loggia's, die een uitsparing in het dakvlak geven, zijn niet wenselijk. Een oplossing omwille van voldoende lichttoetreding kan worden gezocht in dakvensters die in het dakvlak liggen, of in een glasstrook of -vlak. Beide moeten zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare weg worden geplaatst. Ook schoorstenen en luchtafvoerpijpen dienen zo veel mogelijk te worden voorkomen en aan het zicht te worden onttrokken.

Tabaksschuren hebben van oorsprong geen dakgoten. Het hemelwater stroomt via de dakpannen direct op de grond. Het water wordt door de grond geabsorbeerd. Ook bij gerestaureerde tabaksschuren horen dakgoten dus niet thuis. De oplossing kan worden gevonden in aanleg van een grindkist rondom het pand, dat de absorptie van het water bevordert en opspattend water tegengaat.

Materialen en vormen

Hier geldt het uitgangspunt 'behouden gaat voor vernieuwen'. Dat betekent dat oorspronkelijke materialen alleen worden vervangen voor zover dat strikt noodzakelijk is. Als bijvoorbeeld alleen een deel van een plank uit het potdekselwerk verrot is, wordt alleen dat deel vervangen. Het oude hout dat nog gezond is, functioneert prima. Doordat dit oude hout behouden blijft, wordt bovendien een groot gedeelte van het originele potdekselwerk behouden.

Behouden gaat dus voor vernieuwen, maar soms is vernieuwen onvermijdelijk. Wanneer er onderdelen, bijvoorbeeld houten deuren, vernieuwd moeten worden, is het zaak om naar de oorspronkelijke vormgeving van de deur te kijken en deze in de nieuwe deur over te nemen. Hetzelfde geldt voor de dakpannen: wanneer een dakpan vervangen moet worden, wordt gezocht naar hetzelfde type dakpan: de oude Hollandse pan.

De ventilatieopeningen kunnen worden gebruikt voor lichttoevoer. Achter de kantelbare planken zijn ramen aangebracht.

Lichttoevoer

Voor de toelating van licht in het gebouw wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande vensters. Indien de lichttoetreding dan nog niet toereikend is, kunnen eventueel nieuwe vensteropeningen worden toegevoegd. Terughoudendheid is het uitgangspunt. Ook moet er zo veel mogelijk worden aangesloten bij het karakter van tabaksschuren.

Bij vensteropeningen in de gevels dienen de kozijnen uit het zicht gehouden te

worden door ze achter de wand te plaatsen. Ook kunnen de kozijnen van nieuwe vensters achter bestaande kozijnen worden geplaatst, bijvoorbeeld wanneer de toegangsopening of de ventilatieopeningen van de tabaksschuur worden gebruikt als venster. Overigens dient men hierbij de oorspronkelijke toegangsdeuren en ventilatieluiken te handhaven. Verder is het belangrijk dat de profilering van de nieuwe vensters en ramen zo dun mogelijk is en dat het materiaal donker van kleur is, zodat de profielen optisch wegvallen. Ook zijn roeden in de vensters niet wenselijk. Voor de toetreding van licht door de gevels is het overigens ook mogelijk om openingen te creëren door delen van de houten planken van het potdekselwerk draaibaar te maken. Deze houten delen gaan dan fungeren als luiken.

Bij het aanbrengen van lichtopeningen in het dak is het belangrijk dat de daklijn ononderbroken blijft. Dakkapellen zijn dus uit den boze. Bij dakvensters wordt steeds gekozen voor dakvensters met een staande diagonaal. Het is belangrijk dat ze op één lijn naast elkaar worden geplaatst. Het aantal dakvensters wordt zo beperkt mogelijk gehouden, wat betekent dat alleen in verblijfsruimtes een venster wordt aangebracht. De dakvensters zijn zo klein mogelijk, maximaal negen-pans. Bij het toepassen van stalen dakvensters geldt een grootte van vier- of zes-pans. De dakvensters worden zo veel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare weg geplaatst.

Interieur

Bij onderverdeling van de ruimte in de tabaksschuur geldt dat er steeds een gedeelte van de ruimte verdiepingsvrij blijft, zodat daar vanaf de begane grond de dakvlakken tot aan de nok zichtbaar zijn. Ook is het belangrijk dat nieuwe wanden of vloeren geen gevelopening kruisen.

De constructie (steilen, gebinten, poeren etc.) worden zo veel mogelijk in het zicht gelaten. Daarnaast is het van belang dat nog aanwezige hanken behouden blijven, eventueel door middel van verplaatsing.

Isolatie

Ook bij isolatie van de tabaksschuur is zorgvuldigheid geboden. Het is belangrijk dat de isolatie op een vakkundige manier wordt aangepakt. Tabaksschuren zijn vaak grotendeels opgetrokken uit hout, dus goede doorluchting is belangrijk om rotting te voorkomen. De houten constructie mag dan ook niet ingepakt worden.

Doordat de daken van tabaksschuren van oorsprong onbeschoten zijn – juist omwille van de tocht! – is isolatie ten behoeve van een verblijfsfunctie wel nodig. Er kan een dun isolatiepakket worden aangebracht tussen de sporen van de kap en de panlatten waarop de pannen liggen. Op de sporen wordt dan een beschot bevestigd, waarop het isolatiepakket komt te liggen. Zo blijven de daksporen in het interieur van de tabaksschuur zichtbaar en wordt er aan het aanzicht van het dak niets gewijzigd.

Dakisolatie wordt aangebracht tussen de daksporen en de dakpannen. Zo blijft de constructie met de sporen zichtbaar.

Hoofdstuk 4

Tabaksschuren en de bestemmingsplannen

Deze nota geeft richtlijnen op basis waarvan de gemeente kan meewerken aan functiewijzigingen van tabaksschuren. Deze richtlijnen zullen worden meegenomen bij de reguliere herziening van bestemmingsplannen. Daarnaast kan deze nota dienen als kader om verzoeken om functiewijzigingen te beoordelen. Als een dergelijk verzoek in overeenstemming is met de beleidsnota, kan hieraan medewerking worden verleend via een zogenaamde 'postzegelbestemmingsplan-procedure' of een omgevingsvergunningprocedure tot afwijking van het bestemmingsplan.

4.1 Huidige regeling voor tabaksschuren in de bestemmingsplannen

Voor Amerongen, waar alle tabaksschuren in onze gemeente gelegen zijn, gelden de volgende drie bestemmingsplannen.

1. Amerongen Kom
2. Amerongen Noord
3. Amerongen Buitengebied

Deze bestemmingsplannen kennen alle hun eigen regels die van toepassing kunnen zijn op tabaksschuren. Bijzonder aan het bestemmingsplan Amerongen Kom is dat hier een beschermd dorpsgezicht in is opgenomen op grond van artikel 35 van de Monumentenwet 1988. Een gedeelte van het oude dorp van Amerongen is op grond hiervan beschermd vanwege de grote cultuurhistorische waarde en de schoonheid van het geheel. Op dit moment is een procedure gaande om het gebied dat als dorpsgezicht beschermd is, uit te breiden. De uitbreiding betreft het zuidwestelijke deel van het plangebied Amerongen Kom. Van een regeling die uitsluitend voor tabaksschuren is bedoeld, is hier geen sprake.

Ook in het bestemmingsplan Amerongen Noord zijn geen specifieke bepalingen opgenomen voor tabaksschuren. Wel staan, net als in de andere plannen, de beschermde monumenten op de plankaart aangegeven. Amerongen Buitengebied kent daarentegen een specifieke tabaksschuren-regeling. Deze zal in de volgende paragraaf worden toegelicht.

De komende jaren zal de gemeente de bestemmingsplannen actualiseren en opnieuw vaststellen. De bestemmingen die in het plan staan, worden dan weer in overeenstemming gebracht met het feitelijke gebruik van de gebouwen en percelen. Ook kunnen eventuele nieuwe beleidsontwikkelingen in het bestemmingsplan worden verankerd. De bestemmingsplannen Amerongen Kom en Amerongen Noord zullen worden samengevoegd.

4.1.1 Wijzigingsbevoegdheid in Amerongen Buitengebied

Het bestemmingsplan Amerongen Buitengebied kent voor de tabaksschuren een aanduiding TS. Voor de tabaksschuren die deze aanduiding op de plankaart dragen geldt een wijzigingsbevoegdheid. Op grond daarvan is het college van B&W onder bepaalde voorwaarden bevoegd

de bestemming van de tabaksschuur, zoals die in het plan is opgenomen, te wijzigen. Deze wijzigingsbevoegdheid luidt als volgt.

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd om de bestemming van de gebouwen met op de "Bestemmingenkaart" de aanduiding "tabaksschuur" te wijzigen in de bestemming "Wonen", met dien verstande dat:

- a. dit leidt tot instandhouding van de betreffende tabaksschuur;
- b. per tabaksschuur maximaal 1 woning mag worden toegelaten;
- c. de bestaande bouwmassa (zoals die wordt bepaald door de bestaande noklijn, druiplijn, grondvlak en ononderbroken dakvlakken) niet mag worden gewijzigd;
- d. geen bijgebouwen mogen worden toegelaten;
- e. de agrarische functie van aangrenzende gronden en bebouwing niet onevenredig mag worden belemmerd.

Binnen het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied bevinden zich twaalf tabaksschuren. Van deze twaalf tabaksschuren hebben er tien de aanduiding TS met bijbehorende wijzigingsbevoegdheid. Daarvan zijn er vier daadwerkelijk herbestemd tot woning.

4.2 Een nieuwe tabaksschurenregeling in de bestemmingsplannen

Voor het behoud van de tabaksschuren is het belangrijk dat er voor de eigenaren ruime mogelijkheden zijn om een nieuwe functie aan een tabaksschuur te geven. De huidige regeling in het bestemmingsplan Amerongen Buitengebied biedt alleen de mogelijkheid van herbestemming tot woning. Deze mogelijkheid is niet alleen te beperkt, het is ook een nogal "zware" nieuwe bestemming voor een tabaksschuur. Dat wil zeggen dat de woonbestemming een grote impact heeft op de tabaksschuren (zie ook paragraaf 3.2.1).

4.2.1 De nieuwe regeling

In tabel 1 van hoofdstuk drie staan de functies weergegeven die voor de tabaksschuren mogelijk zijn. Er is een onderscheid gemaakt tussen tabaksschuren die vrij in het veld liggen en overige tabaksschuren. Deze nieuwe herbestemmingsmogelijkheden zouden bij actualisatie van de bestemmingsplannen ook in de nieuwe bestemmingsplannen voor Amerongen moeten worden opgenomen. Dat kan door middel van een aanduiding "TS" op elke tabaksschuur. Aan deze aanduiding wordt dan een wijzigingsbevoegdheid gekoppeld op grond waarvan het college van B&W de bestemming van de tabaksschuur kan wijzigen in één van de in de tabel genoemde bestemmingen. De voorwaarden uit tabel 2 worden ook in die wijzigingsbevoegdheid opgenomen. Omdat er steeds een onderscheid wordt gemaakt tussen vrij gelegen tabaksschuren en de overige tabaksschuren, zouden er twee aanduidingen moeten worden gehanteerd (bijvoorbeeld "TS1" en "TS2") met daarbij twee verschillende sets bestemmingen en voorwaarden.¹³

---

¹³ De vrij gelegen tabaksschuren zijn de volgende schuren: Jan van Zutphenweg, Veenseweg 6 (oost), Veenseweg 6 (west), Veenseweg 25 (noord) en Veenseweg 25 (zuid). Zie bijlage 3 voor een beschrijving van deze tabaksschuren.

4.2.2 De planologische procedures

Zo lang de nieuwe regeling nog niet in de nieuwe bestemmingsplannen is opgenomen, zijn er andere planologische procedures mogelijk om toch een nieuwe bestemming voor een tabaksschuur te bewerkstelligen. In totaal bestaan er vier verschillende planologische procedures.

1. *Er wordt een omgevingsvergunning tot afwijking van het bestemmingsplan (of de beheersverordening) aangevraagd*

De nieuwe bestemming die de aanvrager voor zijn tabaksschuur op het oog heeft, strookt niet met de bestemming die het gebouw volgens het bestemmingsplan heeft. De aanvrager kan een omgevingsvergunning krijgen om het gebouw toch de door hem gewenste bestemming te geven. In het bestemmingsplan blijft de bestemming echter ongewijzigd, tot er een actualisatie plaatsvindt.

2. *Rechtstreekse bestemming bij reguliere actualisatie van het bestemmingsplan*

De gemeente gaat na welke bestemming de eigenaar van de tabaksschuur graag voor zijn tabaksschuur zou willen. Indien deze wens strookt met het beleid, neemt de gemeente die bestemming op in het nieuwe bestemmingsplan.

3. *Er is een wijzigingsbevoegdheid van B&W opgenomen in het bestemmingsplan*

Dit is de regeling die in de vorige paragraaf al is beschreven. Op grond van de wijzigingsbevoegdheid die bij de aanduiding TS op een tabaksschuur hoort, kan het college van B&W besluiten om de bestaande bestemming te wijzigen in een nieuwe bestemming. Indien een aanvraag wordt ingediend om een tabaksschuur één van die bestemmingen te geven, kan B&W besluiten om die bestemming toe te staan en een zogeheten wijzigingsplan op te stellen. Dit plan komt direct in het bestemmingsplan te staan.

4. *De zogeheten postzegelbestemmingsplanprocedure*

De indiener laat voor het betreffende perceel een nieuw plan opstellen (het zogeheten postzegelbestemmingsplan) met daarin de nieuwe bestemming voor de tabaksschuur. Dit nieuwe plan vervangt voor het betreffende perceel het bestaande bestemmingsplan. Deze procedure kan onder meer gekozen worden, indien de aanvrager een bestemming kiest die niet in tabel 1 op pagina 23 staat. Voorwaarde is wel dat de bestemming passend is binnen het beleid en binnen de planologie op die locatie.

De tabaksschuur aan de Jan van Zutphenweg heeft een vrije ligging. De schuur wordt nu gebruikt als kringloopcentrum.

4.2.3 Onderzoek naar de mogelijkheid van de nieuwe bestemming

Bij herbestemming van een tabaksschuur gelden niet alleen eisen op grond van de aanwezige cultuurhistorische waarde. Zoals steeds het geval is bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal voorafgaand aan de herbestemming ook onderzocht moeten worden of de nieuwe bestemming voldoet aan eisen die worden gesteld op grond van bijvoorbeeld milieuregels, flora- en faunawetgeving en verkeersregulering. Zo zal er bijvoorbeeld worden gekeken of op de betreffende locatie geen geluidsnormen worden overschreden en of de luchtkwaliteit voldoende is, waardoor het beoogde gebruik van de tabaksschuur haalbaar is. Ligt een tabaksschuur binnen de stankcirkel van een nabij gelegen agrarisch bedrijf, dan is de functie van woning, kantoor of recreatiewoning wellicht niet mogelijk. Ook kan de nieuwe functie bijvoorbeeld te veel belasting opleveren voor de lokale verkeerssituatie of bijzondere planten en dieren bedreigen. Voorafgaand onderzoek op dergelijke beleidsterreinen is dus van belang en ook wettelijk verplicht.

De kosten voor de vereiste onderzoeken komen steeds voor rekening van degene die het verzoek om de herbestemming bij de gemeente heeft aangevraagd, meestal de eigenaar van de tabaksschuur. Welke onderzoeken er precies nodig zijn, hangt af van de locatie van de tabaksschuur en welke nieuwe bestemming er gekozen is. Het is dan ook niet mogelijk om in deze beleidsnota een eenduidige inschatting te geven van de kosten die voor de herbestemming moeten worden gemaakt. Bij de indiening van een concreet plan kan wel al in een zeer vroeg stadium door de gemeente een inschatting worden gegeven van de kosten voor dat concrete plan.

De kap van een tabaksschuur is van oorsprong onbeschoten zodat er geen regen maar wel veel ventilatie werd toegelaten.

Hoofdstuk 5

Conclusie en richtlijnen

5.1 Conclusie

De tabaksschuren in Amerongen zijn van grote cultuurhistorische waarde voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Ze herinneren ons aan de tabakscultuur die gedurende enkele eeuwen de belangrijkste bron van inkomsten was voor de inwoners van Amerongen. Doordat de handel in Nederlandse tabak vanaf de negentiende eeuw drastisch terugliep, zijn vanaf die tijd veel tabaksschuren uit het landschap verdwenen. Op dit moment zijn er voor zover bekend nog 25 tabaksschuren te vinden in Amerongen. Met hun zwart gekleurde houten gevels en hun enorme zadeldaken zijn het zeer karakteristieke gebouwen. En omdat ook in andere gebieden in Nederland waar voorheen tabak werd geteeld nauwelijks nog tabaksschuren bewaard zijn gebleven, vormen ze een belangrijk onderdeel van het Nederlandse agrarische erfgoed. Om de tabaksschuren voor toekomstige generaties van inwoners en bezoekers van onze gemeente te kunnen behouden is het van belang om te zoeken naar nieuwe passende functies als economische dragers voor de instandhouding.

Verreweg de meeste tabaksschuren in de bebouwde kom van Amerongen hebben inmiddels de bestemming van woning gekregen. In het bestemmingsplan Amerongen Buitengebied wordt ook de mogelijkheid geboden om onder bepaalde voorwaarden een tabaksschuur als woning te herbestemmen. Deze mogelijkheid voor herbestemming is echter te beperkt; er zouden meer nieuwe bestemmingen mogelijk moeten zijn. Bovendien is de woonbestemming voor sommige tabaksschuren te ingrijpend voor zowel het gebouw als het omringende landschap. Voor verreweg de meeste tabaksschuren wordt in deze nota een flinke uitbreiding van de mogelijkheden voor herbestemming geboden.

5.2 Voorwaarden voor een nieuwe bestemming

Voor de tabaksschuren worden naast woning ook de bestemmingen recreatiewoning, theeschenkerij, educatief centrum / museum, atelier, stal en opslag mogelijk. Voor vijf tabaksschuren die vrij in het landschap liggen, is deze uitbreiding echter wat beperkt om daarmee hun karakteristieke ligging zo min mogelijk aan te tasten. Hier zijn alleen de functies educatief centrum / museum, atelier, stal en opslag mogelijk. Voor alle tabaksschuren geldt uiteraard dat er voorwaarden worden gesteld aan de herbestemming. Deze voorwaarden hebben als doel de cultuurhistorische waarden van de tabaksschuren zoveel mogelijk te bewaren. In hoofdstuk drie zijn zowel de nieuwe bestemmingen als de voorwaarden in tabellen op een rij gezet. De gemeente kan de voorwaarden stellen bij een concrete aanvraag van een eigenaar om functieverandering van zijn tabaksschuur, maar ook in het geval van een reguliere herziening

van een bestemmingsplan. De verschillende procedures volgens welke de herbestemming van een tabaksschuur kan worden bewerkstelligd, zijn beschreven in hoofdstuk 4.

Hoewel er in deze nota een aantal concrete nieuwe bestemmingen wordt aangedragen, is het niet de bedoeling om andere bestemmingen geheel uit te sluiten. Het is mogelijk dat een eigenaar een bestemming oppert die niet in de lijst voorkomt, maar die weldegelijk past binnen de gedachte van deze nota: het behoud van de cultuurhistorische waarden van de tabaksschuur en zijn omgeving. In dat geval zou die nieuwe bestemming kunnen worden toegelaten, mits aan de voorwaarden uit tabel 2 van hoofdstuk 3 wordt voldaan.

5.3 Richtlijnen

Herbestemming vergt creativiteit en tegelijk moeten er uitgangspunten gelden die ervoor zorgen dat de nodige verbouwingen op een deugdelijke wijze gebeuren met behoud van de cultuurhistorische waarden van de tabaksschuren. In hoofdstuk 3 van deze nota worden die uitgangspunten geformuleerd. Daarnaast worden er in deze paragraaf nog enkele concrete richtlijnen voor de gemeente genoemd.

1. **Bij ingediende plannen voor verbouwing en herbestemming van een tabaksschuur kritisch zijn op de toegepaste vormen en materialen.** Oorspronkelijke materialen en vormen van de tabaksschuur moeten zo veel mogelijk worden behouden. De bouwkundige uitgangspunten uit paragraaf 3.2.2 moeten daarbij in acht worden genomen.
2. **Stel eisen ten behoeve van instandhouding van waardevolle interieuronderdelen.** In de tabaksschuren zijn in het interieur vaak nog de oorspronkelijke constructie en enkele hanken aanwezig die goed bewaard dienen te blijven. Ook hiervoor gelden de uitgangspunten uit paragraaf 3.2.2.
3. **Bij ingediende plannen ook de omgeving van de tabaksschuur betrekken in de beoordeling en advisering.** De ligging van de tabaksschuur, binnen de bebouwing van het dorp of vrij in het veld, is zeer karakteristiek voor het gebouw. Bij een tabaksschuur hoort een sober erf. Daarnaast is het belangrijk dat het zicht op de tabaksschuur niet wordt weggenomen door erfinrichting.
4. **De tabaksschuren die nog niet beschermd zijn en die voldoende cultuurhistorische waarde hebben, aanwijzen als gemeentelijk monument.** De monumentale status biedt extra bescherming, doordat er voor een wijziging aan het gebouw een vergunning dient te worden aangevraagd.

Literatuur en bronnen

Beleidsbrief MoMo. Modernisering Monumentenzorg, uitgave van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag 2009

Erfgoed in het groen. Beleidsnota cultuurhistorische erfgoed 2010-2015, gemeente Utrechtse Heuvelrug, april 2011

Eric Kurpershoek en Ernest Kurpershoek, *Amerongen. Geschiedenis en architectuur*, Monumenteninventarisatie provincie Utrecht, Zeist 1996

Groen dus vitaal. Structuurvisie 2030, gemeente Utrechtse Heuvelrug, januari 2010

Nota Belvédère. Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting, uitgave van de ministeries Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Verkeer en Waterstaat, Den Haag 1999

H.K. Roessingh, *Inlandse tabak. Expansie en contractie van een handelsgewas in de 17de en 18de eeuw in Nederland*, Wageningen 1976

Joost van der Spek, *Van aanspijlen en opbossen. Herinneringen aan de Amerongse tabaksteelt*, Uitgave van Het Tabaksteeltmuseum Amerongen, Amerongen 2009

F.W. van Voorden, *Tabaksschuren. Beleidsnota gemeente Amerongen*, Technische Universiteit Delft, 1997

www.tabaksteeltmuseum.nl

www.utrechtslandschap.nl

Illustratieverantwoording

Cees Delfgou (Amerongen): tekeningen in bijlage 2

Heemkundige Stichting Amerongen (Amerongen): p. 18 en 22

Het Utrechts Archief (Utrecht): p. 10, 11, 13 en 16

Marijke van den Heuvel (gemeente Utrechtse Heuvelrug): omslag, p. 6, 8, 15, 17, 20, 24, 25, 26, 29, 30 en de foto's in bijlage 3 (behalve p. 60 onder)

Archief gemeente Utrechtse Heuvelrug: p. 12

www.utrechtslandschap.nl: p. 60 (onder)

Colofon

Uitgave

gemeente Utrechtse Heuvelrug

afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling

Tekst

Marijke van den Heuvel

Datum

mei 2012

Dankbetuiging

De gemeente dankt de eigenaren die de auteur ontvangen hebben voor bezichtiging van hun tabaksschuur. Dank ook aan Cees Delfgou en Wim Eimers voor hun deskundige informatie en de Heemkundige Stichting Amerongen voor het beschikbaar stellen van afbeeldingen.

Meer informatie

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Telefoon 0343 – 56 56 00

E-mail info@heuvelrug.nl

www.heuvelrug.nl

Bijlage 1

	Tabaksschuur	Bestemmingsplan	Monument	Huidige functie
1	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 19	Amerongen Kom, bestemming detailhandel	BBDG	Opslag
2	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 46	Amerongen Kom, bestemming maatschappelijke voorzieningen en dienstverlening	G + BBDG	Museum
3	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 64	Amerongen Kom, bestemming wonen	R (in 1975) + BBDG	Woning (met atelier) (sinds 1990?)
4	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 72	Amerongen Kom, bestemming wonen	R (in 1975) + BBDG	Woning (sinds 1993)
5	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 73-77	Amerongen Kom, bestemming wonen	R (in 1975) + UBDG	Woningen (sinds 1978)
6	Donkerstraat 25 – Kersweg 1a	Amerongen Kom, bestemming wonen	R (in 1975) + BBDG	Woningen(sinds 1998)
7	Zandvoort, achter 28	Amerongen Kom, bestemming erf	G + BBDG	Berging en verblijfsruimte (sinds 1975)
8	Prinses Christinastraat 4	Amerongen Noord, bestemming gemengde bebouwing	G	Woning/bedrijf (sinds 1994)
90	Koenestraat 57	Amerongen Noord, bestemming bedrijf		Meubelmakerij
10	De Breelaan 3-5	Amerongen Noord, bestemming wonen	G	Woningen (sinds 1993)
11	Jan van Zutphenweg 4	*, aanduiding ts, bestemming tabaksschuur	G	Kringloopbedrijf
12	Majoorsweg 11 noord	Amerongen Noord, bestemming woongebied uit te werken		Paardenstal
13	Majoorsweg 11 zuid	Amerongen Noord, bestemming woongebied uit te werken		Stalling, verblijfsruimte
14	Kersweg 28a	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming wonen	R (in 1998) + UBDG	Woning (sinds 2001)
15	Kersweg 30	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming wonen	G + UBDG	Woningen
16	Bergweg 5a	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming wonen	G	Woning (sinds 1971)
17	Bergweg 7	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming bos met meervoudige doelstelling	G	Garage
18	Bergweg 25	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming bos met meervoudige doelstelling	R (in 1975)	Paardenstal
19	Rijksstraatweg 36	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming wonen	R (in 1969)	Woning (sinds 1975)
20	Veenseweg 6 (oost)	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden	R (in 1969)	Opslag
21	Veenseweg 25 (zuid)	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden	R (in 1969)	Informatiecentrum
22	Veenseweg 25 (noord)	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden	G	Opslag

23	Veenseweg 6 (west)	Amerongen Buitengebied, aanduiding ts, bestemming agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden	R (in 1969)	Opslag
24	Veenseweg 28	Amerongen Buitengebied, bestemming horeca		Trouwlocatie, locatie voor feesten en partijen
25	Lekdijk 10a	Amerongen Buitengebied, bestemming agrarisch gebied met landschapswaarden		Opslag

R = De tabaksschuur is een rijksmonument

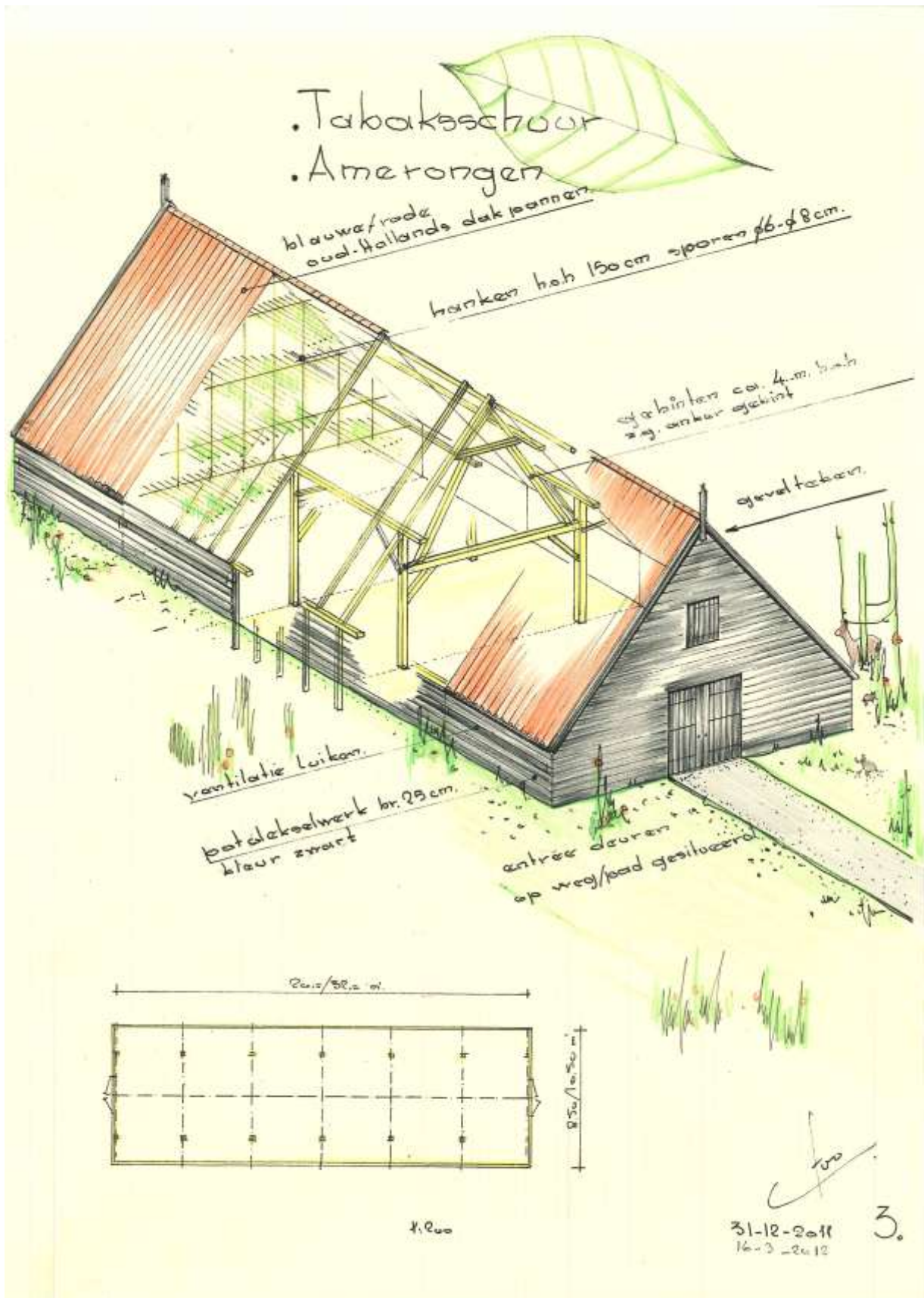
G = De tabaksschuur is een gemeentelijk monument

BBDG = De tabaksschuur ligt in het bestaande, van rijkswege beschermde dorpsgezicht

UBDG = De tabaksschuur ligt in het uitgebreide, van rijkswege beschermde dorpsgezicht

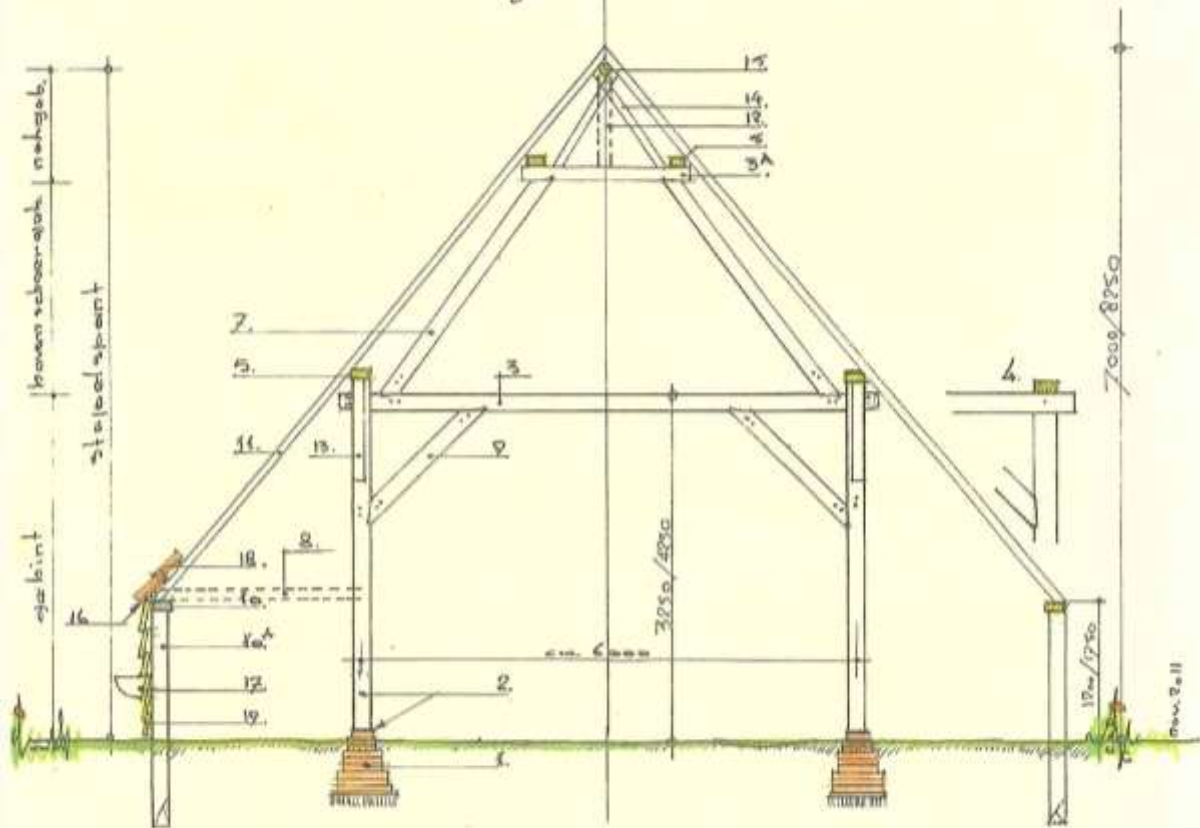
* De tabaksschuur aan de Jan van Zutphenweg 4 ligt in een zogeheten postzegelbestemmingsplan, namelijk het plan Zendingsdiaconessenhuis.

Bijlage 2

TABAKSSCHOOR

algemene doorsnede

- 1 Poer, gemetseld, diep, vorstvrij ca. 750mm, + vaste grondslag,
- 2 gebintstijl - spanbalk, waaronder stijlsool,
- 3 ankerbalk - spanbalk, 3^a jukdekbalk
- 4 dekbalk gebint,
- 5 gebintbalk - vormplaat vliering - ronde gerolting,
- 6 Hanebalk - spanbalk - trekplaat, (net bij stapelmaat)
- 7 Jukbeem - stijl,
- 8 zijbeemgebintbalk - meer bij boerderijen,
- 9 gebintbalkschoor - korbeel - crijbeel^o,
- 10 muurplaat foA wandstijl
- 11 dak sporen - waarover poutlatten,
- 12 makelaar - nok stijl,
- 13 gebintplaat schoor - wijnbanden^o - windschoor,
- 14 nokstijlschoor
- 15 nok - nokgerding - nokgebint^o
- 16 vogelschroot - niet origineel,
- 17 ventilatie luik. o 16^e eeuw
- 18 oud Hollands dakpannen.
kleur, rood / blauw,
blauw zijn gesmouderde pannen,
- 19 Dattoksel werk waarin vent. luik,

dakhellings:
40°/55°

toegepaste

Houtsoorten:
Inlands/Regionaal
(houtzagerij) Lanafors
Grenenhout - groved
Vorenhout - Eijnspe
Dennehout - Zilveresp
Eikenhout - winter/
zomerak
Laatste jaren:
Douglasspar
grote maten
Ardennen
Zwarte vruud.

11-11-2011 *Ch.*

Bijlage 3

Beschrijving van de tabaksschuren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug

1. Burg. Jhr. Van den Boschstraat 19

Adres:	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 19, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 05317 en 05318 G 0000
Eigenaar:	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Bestemmingsplan:	Bestemming detailhandel en wonen
Monumentale status:	Ligging binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht
Huidige functie:	Opslag
Bouwjaar:	Onbekend. Mogelijk achttiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt achter en is verbonden aan een winkelpand dat aan de weg ligt. Hij is daardoor grotendeels aan het zicht vanaf de openbare weg onttrokken.
Architectuur	<p>De tabaksschuur is heeft een rechthoekige plattegrond onder een groot zadeldak dat is gedekt met rode Hollandse pannen. De gevels zijn opgetrokken uit baksteen. De achtergevel heeft de vorm van een tuitgevel. In de achtergevel bevindt zich in het midden een getoogde opening met een dubbele houten deur. Aan weerszijden daarvan bevindt zich een lagere opening, eveneens getoogd. Deze lage openingen zijn recentelijk dichtgemetseld. Ze dienden waarschijnlijk voor kleinvee dat mogelijk in de schuur is ondergebracht. Boven de dubbele deur is een vierruitsvenster met een segmentboog. De gevel is voorzien van gevelankers en – opvallend genoeg – van drie kleine openingen in de top van de gevel, vermoedelijk bedoeld voor duiven. In de westelijke zijgevel bevinden zich verschillende dichtgemetselde openingen.</p> <p>In het interieur is de oorspronkelijke, houten dakconstructie nog aanwezig, compleet met de hanken, waaraan de tabaksbladeren te drogen werden gehangen.</p>
Verbouwingen:	Er zijn diverse openingen dichtgemetseld en ook zijn er in het gedeelte tussen de winkel en de schuur diverse muurdelen, en vensters recentelijk gewijzigd.
Bijzonderheden:	Mogelijk hebben de winkel en de voormalige tabaksschuur vroeger samen een boerderij gevormd: een woning met daaraan vast een schuur/stal. De hanken in het interieur duiden op gebruik van de schuur als tabaksschuur.

2. Burg. Jhr. Van den Boschstraat 46

Adres:	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 46, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 06234 G 0000
Eigenaar:	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Bestemmingsplan:	Maatschappelijke voorzieningen en dienstverlening
Monumentale status:	Gemeentelijk monument en ligging binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht
Huidige functie:	Tabaksteelmuseum
Bouwjaar:	Vermoedelijk eerste helft van de negentiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt in het centrum van Amerongen, enigszins op afstand van de straat. Aan één zijde is sprake van een open erf. De schuur ligt met de langsrichting haaks op de straat.
Architectuur:	Het zadeldak is gedekt met rode Hollandse pannen. De bakstenen voorgevel is afgewerkt met vlechtingen en wordt bekroond door een kleine tuit. De overige gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. In de as van de voorgevel bevindt zich een door een segmentboog afgesloten deuropening, voorzien van een dubbele opgeklampte deur. Daarboven is een door een rondboog afgesloten opening, voorzien van een opgeklampt luik. In de zijgevels bevinden zich horizontale ventilatieluiken.
Verbouwingen:	De schuur is in 1984 ingericht als tabaksteelmuseum. In 2008-2009 is het gebouw grondig gerestaureerd en opnieuw ingericht voor deze functie. Zo is er isolatie en vloerverwarming aangebracht en zijn er vensters en tussenwanden, die later waren toegevoegd, verwijderd. Ook is een glazen tochtportaal bij de ingang gebouwd.
Bijzonderheden:	Oorspronkelijk stond deze schuur vlakbij de Drift, maar in 1940 liet Johanna Versteegh, die uit een belangrijk tabakstelersgeslacht kwam, de schuur verplaatsen naar de huidige plek, vlak achter haar woning aan de Hof.

3. Burg. Jhr. Van den Boschstraat 64

Adres:	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 64, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 04848 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Rijksmonument en ligging binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht
Huidige functie:	Woning met atelier
Bouwjaar:	Achttiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt met de langsgevel direct aan een straat in het centrum van Amerongen. Aan weerszijden bevindt zich een van de straat afgesloten tuin.
Architectuur:	De schuur heeft een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De eindgevels zijn opgetrokken uit baksteen en de langsgevel aande voorzijde uit potdekselwerk. De wand aan de tuinzijde is bij een verbouwing in steen opgetrokken. In de kopgevels bevinden zich de oorspronkelijk smalle, door luiken afgesloten ventilatieopeningen. In de linker kopgevel is een deuropening, die door een strek is afgesloten. In 1989 is aan de tuinzijde een door de dakvoet stekende deurpartij aangebracht. Aan de straatzijde was een dergelijke voorziening reeds eerder aangebracht. Inwendig is een deel van de oorspronkelijke draagconstructie met onder meer twee eiken ankergebinten bewaard gebleven.
Verbouwingen:	De schuur is gerenoveerd.
Bijzonderheden:	Deze schuur ligt in de oude dorpskern van Amerongen, in een straat waar meerdere tabaksschuren staan. Hij is daarmee een beeldbepalend onderdeel van de bebouwing aan deze straat.

4. Burg. Jhr. Van den Boschstraat 72

Adres tabaksschuur:	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 72, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 05924 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Rijksmonument en ligging binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht
Huidige functie:	Woning
Bouwjaar:	De schuur is in 1854 gebouwd in opdracht van tabaksplanter Dirk Michaël uit Amerongen.
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt met de langsegevel direct aan een straat in het centrum van Amerongen. Aan weerszijden bevindt zich een van de straat afgesloten tuin en erf.
Architectuur:	Het betreft een driebeukige schuur onder een met rode oudhollandse pannen gedekt zadeldak. De langsegevel aan de straatzijde is opgetrokken uit baksteen, terwijl de kopgevels en de achtergevel uit gepotdekselde houten delen bestaan. In de bakstenen gevel bevindt zich een inrijpoort met houten deuren, die boven de dakrand uitsteekt.
Verbouwingen:	In 1977 is vergunning verleend voor de restauratie van de destijds zeer vervallen tabaksschuur. De functie bleef die van opslag. In 1993 is vergunning verleend voor de verbouwing tot woning.
Bijzonderheden:	Deze schuur ligt in de oude dorpskern van Amerongen, in een straat waar meerdere tabaksschuren staan. Hij is daarmee een beeldbepalend onderdeel van de bebouwing aan deze straat.

5. Burg. Jhr. Van den Boschstraat 73-77

Adres:	Burg. Jhr. Van den Boschstraat 73-77, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 06164 G 0000 en AMR02 D 04432 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Twee woningen
Bouwjaar:	Waarschijnlijk tweede helft van de achttiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt met de langsgevel direct aan een straat in het centrum van Amerongen. Aan de oostzijde bevindt zich een kleine poort naar het achtererf.
Architectuur:	Evenwijdig met de straat gelegen tabaksschuur met aangebouwd woonhuis. Het woonhuis bestaat uit een begane grond en een zolderverdieping onder een met rode dakpannen gedekt mansardedak. De bakstenen gevels van het woonhuis hebben een gepleisterde en geschilderde plint. In de straatgevel van het woonhuis bevinden zich een paneeldeur met een bovenlicht en daarnaast een venster met een zesruits schuifraam en opgeklampte luiken. De schuur heeft een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De straatgevel van de schuur is uitgevoerd in gepotdekselde delen op een bakstenen plint. De gevels van het aan het woonhuis grenzende deel van de schuur en de kopgevels zijn uitgevoerd in baksteen. In de straatgevel van de schuur is een inspringende deurpartij.
Verbouwingen:	Ten behoeve van de woonfunctie is een deel uit de langsgevel weggenomen, waar vensters en een deur zijn aangebracht.
Bijzonderheden:	Deze schuur ligt in de oude dorpskern van Amerongen, in een straat waar meerdere tabaksschuren staan. Hij is daarmee een beeldbepalend onderdeel van de bebouwing aan deze straat.

6. Donkerstraat 25 - Kersweg 1a

Adres:	Donkerstraat 25 – Kersweg 1a, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 05634 G 0000 en AMR02 D 05633 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Rijksmonument en ligging binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht
Huidige functie:	Twee woningen
Bouwjaar:	1886
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur is gelegen op een terrein enigszins verwijderd van de Kersweg en de Donkerstraat. De schuur wordt omringd door tuinaanleg.
Architectuur:	Deze schuur heeft een rechthoekige plattegrond onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn opgetrokken uit gepotdekselde delen en waren oorspronkelijk voorzien van beweegbare horizontale ventilatieluiken. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren. Inwendig is de oorspronkelijke ankergebintconstructie behouden.
Verbouwingen:	In 1971 is deze schuur verbouwd tot een enkele woning, met toevoeging van deuren en vensters. Later is de indeling nogmaals gewijzigd in twee woningen.
Bijzonderheden:	Deze schuur stond voorheen langs het westelijke gedeelte van de Kersweg.

7. Zandvoort, achter 28

Adres:	Zandvoort ongenummerd (achter 28) , Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 03761 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Tuin en erf
Monumentale status:	Gemeentelijk monument en ligging binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht
Huidige functie:	Opslag
Bouwjaar:	1877 / 1960
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt in de bebouwde kom, op het erf achter Zandvoort 28.
Architectuur:	Achter het woonhuis gelegen tabaksschuur, die omstreeks 1960 op deze plaats is neergezet, maar blijkt een inscriptie oorspronkelijk uit 1877 dateert. De schuur heeft een rechthoekige plattegrond onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn opgetrokken uit gepotdekselde houten delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren. In de naar de weg gekeerde kopgevel bevindt zich op de begane grond een rechthoekig opgeklampte dubbele deur. Links hiervan is een kleinere opgeklampte deur. In de top van beide kopgevels bevindt zich een rechthoekig opgeklampt luik. In het interieur zijn de eiken ankergebinten en de hank gaaf bewaard gebleven.
Verbouwingen:	Het interieur van de schuur is deels verbouwd tot verblijfsruimte.
Bijzonderheden:	Deze schuur stond voorheen nabij de hoek van de Kersweg en de Lekdijk.

8. Prinses Christinastraat 4

Adres:	Prinses Christinastraat 4 (Volgens oude nota Schapendrift 23), Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 05761 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Gemengde bebouwing
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Woning en bedrijf (kwekerij)
Bouwjaar:	Negentiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt in de naoorlogse uitbreiding van de bebouwde kom, direct bij de splitsing van de Schapendrift en de Prinses Christinastraat. Wat betreft de ligging is de schuur daardoor zeer beeldbepalend.
Architectuur:	Grote tabaksschuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. Een deel van de oostgevel is uitgevoerd in verticale delen. In de noordelijke kopgevel bevindt zich een rechthoekige deuropening, voorzien van een dubbele deur.
Verbouwingen:	De dakvlakken zijn voorzien van dakvensters en de zuidelijke kopgevel heeft moderne vensters.
Bijzonderheden:	Het betreft een vrij lange tabaksschuur die op een kruising van straten in de naoorlogse uitbreiding van Amerongen ligt. De schuur is vanwege deze ligging zeer beeldbepalend.

9. Koenestraat 57

Adres:	Koenestraat 57, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 06037 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Bedrijf.
Monumentale status:	Geen
Huidige functie:	Meubelmakerij
Bouwjaar:	Onbekend
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt haaks op de Koenestraat in het noordelijke deel van Amerongen. De schuur ligt naast een woonhuis dat wat naar achteren ligt op het perceel.
Architectuur:	De schuur heeft stenen wit gestucte gevels, voorzien van gevelankers. Het zadeldak is gedekt met gesmoorde Hollandse pannen. In de kopgevel bevindt zich een dubbele deur met bovenlicht. Deze grote ingang wordt geflankeerd door twee negenruitsvensters en boven de ingang bevindt zich een gevelopening met twee houten luiken. In de zijgevels zijn gietijzeren stalvensters aangebracht. In het interieur is een oorspronkelijke oude constructie aanwezig en in de zoldering is nog een enkele hank.
Verbouwingen:	Het is de vraag of de vensters en het bovenlicht van oorsprong in de voorgevel zaten. Het lijken toevoegingen die zijn gedaan voor de functie als werkplaats. Ze horen in ieder geval niet bij de typologie van tabaksschuur.
Bijzonderheden:	Deze schuur is afkomstig van een andere locatie en hoogstwaarschijnlijk aan het begin van de twintigste eeuw opnieuw opgebouwd. Volgens de eigenaar was de schuur in gebruik als handelsopslag voor eieren. Tegelijk werden er ook tabaksbladeren gedroogd.

10. De Breelaan 3-5

Adres:	De Breelaan 3-5, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 05445 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Twee woningen
Bouwjaar:	Negentiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt in de naoorlogse uitbreiding van de bebouwde kom.
Architectuur:	Haaks op de weg gesitueerde grote tabaksschuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen.
Verbouwingen:	In de gevels zijn diverse niet-oorspronkelijke vensters en deuren aangebracht ten behoeve van de twee woningen die er zijn ondergebracht. Bij de voordeuren is een inham in het dakvlak gemaakt.
Bijzonderheden:	Deze schuur is in de jaren negentig verbouwd tot twee woningen. Het betreft een vrij lange schuur. De schuur ligt waarschijnlijk nog op de oorspronkelijke locatie en vormt nu een opvallend, beeldbepalend gebouw binnen de naoorlogse uitbreiding van Amerongen.

11. Jan van Zutphenweg 4

Adres:	Jan van Zutphenweg 4, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 C 00378 G 0000
Eigenaar:	Stichting
Bestemmingsplan:	Tabaksschuur (opslag toegestaan)
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Kringloopwinkel
Bouwjaar:	Tweede helft van de negentiende eeuw
Ligging:	Deze schuur heeft een vrije ligging. Hij is markant gesitueerd in een veld aan de rand van de bebouwing van het dorp.
Architectuur:	Het betreft een grote tabaksschuur onder een met merendeels rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren en geveltekens. In het interieur zijn nog hanken aanwezig.
Verbouwingen:	De schuur stond voorheen aan de overkant van de Holleweg. Toen daar in 1998 nieuwbouw werd gepleegd, is de schuur opnieuw opgetrokken. Volgens de eigenaar zijn alleen de constructie en de dakpannen nog origineel. In 2011 zijn aan de noordelijke zijkant van het gebouw palen die in de grond staken vanwege houtrot vervangen door stalen balken.
Bijzonderheden:	De schuur heeft een bijzonder fraaie ligging in een open veld bij de noordelijke entree van Amerongen.

12. Majoorweg 11, noord

Adres:	Majoorweg 11, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 03625 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Woongebied uit te werken
Monumentale status:	Geen
Huidige functie:	Stal voor paarden
Bouwjaar:	De schuur is in 1959 op deze locatie opgebouwd met nieuwe gevels. De schuur was echter afkomstig van de plek waar nu de Ridderhof staat. Het is niet bekend hoe lang de schuur daar al stond.
Ligging:	Geen vrije ligging. Op het perceel achter Majoorweg 9 liggen twee tabaksschuren. Deze is de meest noordelijk gelegen schuur. Hij ligt in de lengterichting van het perceel.
Architectuur:	Het betreft een tabaksschuur, die in 1959 opnieuw is opgebouwd met modernisering uit die tijd. De schuur is gedekt met rode en gesmoorde Hollandse pannen. Alle gevels zijn opgetrokken uit baksteen. In de kopgevel aan de zuidzijde bevindt zich een grote laadopening met dubbele schuifdeuren. Deze wordt geflankeerd door twee vierruitsvensters met betonnen lijsten en roeden. Erboven is een ventilatieopening met een houten luik en een betonnen latei. Daar weer boven bevindt zich een venster met segmentboog en twee betonnen roeden. Ook in de langsgevels bevinden zich betonnen vierruitsvensters en ook enkele deuren. Hoewel de gevels naorlogs zijn, behoort de constructie nog tot de oude tabaksschuur.
Verbouwingen:	De tabaksschuur is ingericht als paardenstal. De hanken zijn verwijderd.
Bijzonderheden:	De bouwtekening behorend bij de vergunningaanvraag uit 1959 ("plan voor de bouw van een droogschuur voor tabak") is bewaard gebleven. Bij de vergunning werd als voorwaarde gesteld dat de wanden uit baksteen zouden worden opgetrokken. Deze wanden zijn voorzien van betonnen elementen, zeer kenmerkend voor die tijd. Hierdoor heeft de schuur echter niet het typerende uiterlijk van een tabaksschuur.

13. Majoorweg 11, zuid

Adres:	Majoorsweg 11, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 02763 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Woongebied uit te werken
Monumentale status:	Geen
Huidige functie:	Stalling van caravans e.d., verblijfsruimte
Bouwjaar:	De schuur is omstreeks 1949 op deze locatie opgebouwd. Hij was echter afkomstig van de hoek van de Burg. Jhr. v/d Boschstraat en de Wilhelminaweg. Het is niet bekend hoe lang de schuur daar al stond. Op de oude locatie was er al een woning in het voorste gedeelte van de schuur aangebracht.
Ligging:	Geen vrije ligging. Op het perceel achter Majoorweg 9 liggen twee tabaksschuren. Deze is de meest zuidelijk gelegen schuur. Hij ligt in de lengterichting van het perceel.
Architectuur:	Het betreft een tabaksschuur, die omstreeks 1949 opnieuw is opgebouwd uit de oude bouwmaterialen. De gevels zijn opgetrokken uit baksteen en voorzien van pleisterwerk. In de kopgevels bevinden zich gevelankers.
Verbouwingen:	De schuur is op de oude locatie al verbouwd, mogelijk al rond 1900. In de zijgevels en de voorgevel zijn vensters met roeden aangebracht en ook enkele deuren. Het voorste deel van de schuur is ingedeeld als woning. Toen de schuur werd verplaatst is hij weer helemaal opgebouwd met de bestaande materialen en volgens de destijds bestaande opzet.
Bijzonderheden:	De oude woonkeuken in de schuur is gebruikt als stempellokaal voor werklozen.

14. Kersweg 28a

Adres:	Kersweg 28a, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 05733 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Woning
Bouwjaar:	Op de gevelsteen boven het hooiluik is de bouwdatum 1808 te zien.
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt parallel aan de Kersweg aan de zuidelijke rand van het dorp. Hij is zeer beeldbepalend vanwege deze ligging. Door de situering aan de weg en aan de rand van het open landschap speelt de schuur een belangrijke rol in het dorpsbeeld.
Architectuur:	Het betreft een grote tabaksschuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak, behorende bij de boerderij Rodestein. De zijgevels, die zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen, zijn voorzien van horizontale ventilatieuiken. De kopgevels zijn uitgevoerd in baksteen. Het terrein aan de westzijde van de schuur is afgezet met een bakstenen muur.
Verbouwingen:	De tabaksschuur is gerenoveerd en verbouwd tot woning. Voor extra lichttoetreding zijn delen van de planken van het potdekselwerk draaibaar gemaakt. De opening is voorzien van glas en fungeert als venster. Aan de bouwsporen in het metselwerk is te zien dat de schuur enigszins verhoogd is.
Bijzonderheden:	De tabaksschuur behoort bij de naastgelegen boerderij Rodenstein. In het interieur is bij de restauratie en herbestemming op bijzondere wijze rekening gehouden met de monumentale onderdelen en de oorspronkelijke open ruimte van de schuur.

15. Kersweg 30

Adres:	Kersweg 30, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 06049 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Twee woningen
Bouwjaar:	Negentiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt parallel aan de Kersweg aan de zuidelijke rand van het dorp. De schuur is zeer beeldbepalend vanwege deze ligging. Door de situering aan de weg en aan de rand van het open landschap speelt de schuur een belangrijke rol in het dorpsbeeld.
Architectuur:	Het betreft een grote tabaksschuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De zijgevels zijn voorzien van horizontale ventilatieuiken.
Verbouwingen:	De tabaksschuur is gerenoveerd en verbouwd tot woning. Voor extra lichttoetreding zijn delen van de planken van het potdekselwerk draaibaar gemaakt. De opening is voorzien van glas en fungeert als venster. Ook zijn er dakvensters aangebracht.
Bijzonderheden:	De schuur heeft een fraaie ligging aan de zuidelijke rand van het dorp en is daardoor beeldbepalend voor het dorpsgezicht van Amerongen.

16. Bergweg 5a

Adres:	Bergweg 5a, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 C 00355 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Woning
Bouwjaar:	Blijkens een aanduiding die voorheen op het dak was aanbracht 1872
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur is op enige afstand van de Bergweg gelegen, aan de rand van het bos. Vanaf de Bergweg is de schuur niet of nauwelijks te zien.
Architectuur:	De schuur heeft een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels hebben een bakstenen plint en zijn bekleed met gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren.
Verbouwingen:	In het derde kwart van de twintigste eeuw is de schuur volledig vernieuwd en verbouwd tot woning.
Bijzonderheden:	De schuur ligt in een rij van tabaksschuren aan de Bergweg, nabij de voormalige tabaksakkers.

17. Bergweg 7

Adres:	Bergweg 7, Amerongen (De schuur wordt ook wel aangeduid als Bergweg 11 of 15.)
Kadastraal nummer:	AMR02 C 00390 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Bos met meervoudige doelstelling
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Garage
Bouwjaar:	Tweede helft negentiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt direct aan de Bergweg met de nok haaks op de weg.
Architectuur:	Het betreft een vrij korte tabaksschuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren en een makelaar. In de zijgevels bevinden zich horizontale ventilatieluiken.
Verbouwingen:	Onbekend
Bijzonderheden:	De schuur ligt in een rij van tabaksschuren aan de Bergweg, nabij de voormalige tabaksackers. Vanwege de ligging direct langs de Bergweg is de schuur zeer beeldbepalend.

18. Bergweg 25

Adres:	Bergweg 25, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 C 00364 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Bos met meervoudige doelstelling
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Paardenstal
Bouwjaar:	Tweede helft negentiende eeuw
Ligging:	Geen vrije ligging. Deze lange schuur ligt direct aan de Bergweg met de nok parallel aan de weg.
Architectuur:	De schuur heeft een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren. De zuidelijke kopgevel wordt bekroond door een makelaar in de vorm van een gestileerde bloem. In de schuur is een aantal oorspronkelijke ankergebinten bewaard gebleven. In het noordelijke deel is nog een gedeelte van de hanken aanwezig.
Verbouwingen:	In de zuidelijke kopgevel is een venster aangebracht.
Bijzonderheden:	De schuur ligt in een rij van tabaksschuren aan de Bergweg, nabij de voormalige tabaksakkers. Vanwege de ligging direct langs de Bergweg is de schuur zeer beeldbepalend.

19. Rijksstraatweg 36

Adres tabaksschuur:	Rijksstraatweg 36, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 04358 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Wonen
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Woning
Bouwjaar:	Onbekend
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur is haaks op de Rijksstraatweg op enige afstand van de dorpskern gelegen.
Architectuur:	De schuur heeft een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren. De zuidelijke kopgevel wordt bekroond door een makelaar in de vorm van een gestileerde bloem. In het interieur zijn de oorspronkelijke ankergebinten bewaard. In de kap is nog een gedeelte van de hanken aanwezig.
Verbouwingen:	De schuur is verbouwd tot woning. In de zijgevels zijn daartoe vensters aangebracht in historiserende stijl. Ook zijn er vensters in het dak aangebracht.
Bijzonderheden:	De schuur heeft een beeldbepalende ligging aan de oostelijke entree van Amerongen.

20. Veenseweg 6 (oost)

Adres:	Veenseweg 6 (oost), Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 04550 G 0000
Eigenaar:	Stichting
Bestemmingsplan:	Agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Educatief centrum
Bouwjaar:	Negentiende eeuw
Ligging:	Deze schuur is vrij gelegen. Hij ligt in het open veld ten noordoosten van het dorp. Het pand bepaalt samen met enkele andere schuren het beeld van het voormalige tabakslandschap aan weerszijden van de Veenseweg.
Architectuur:	Het is een schuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen en voorzien van beweegbare horizontale ventilatieluiken. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren en worden bekroond door een gestileerde bloem. In de westelijke kopgevel op de begane grond is een rechthoekige deuropening, voorzien van een dubbele deur en daarboven een rechthoekig luik. In de oostelijke kopgevel op de begane grond is een deuropening met een enkele deur.
Verbouwingen:	De schuur is gerenoveerd. In het interieur is een los bouwwerk geplaatst waar het educatief centrum in is gevestigd. Er is een nieuw portaal geplaatst in de oorspronkelijke gevelopening.
Bijzonderheden:	Deze schuur maakt onderdeel uit van een ensemble van zeer beeldbepalende tabaksschuren aan de Veenseweg. Deze schuren zijn vrij gelegen te midden van voormalige tabaksakkers.

21. Veenseweg 25 (zuid)

Adres:	Veenseweg 25 (zuid), Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 00336 G 0000
Eigenaar:	Stichting
Bestemmingsplan:	Agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Opslag
Bouwjaar:	Negentiende eeuw
Ligging:	Deze schuur is vrij gelegen in het open veld ten noordoosten van het dorp. Het pand bepaalt samen met enkele andere schuren het beeld van het voormalige tabakslandschap aan weerszijden van de Veenseweg.
Architectuur:	De schuur heeft een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen en voorzien van beweegbare horizontale ventilatieluiken. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren en worden bekroond door een makelaar in de vorm van een gestileerde bloem. In de kopgevels op de begane grond is een rechthoekige deuropening, voorzien van een dubbele deur met daarboven een rechthoekig luik.
Verbouwingen:	De schuur is gerenoveerd.
Bijzonderheden:	Deze schuur maakt onderdeel uit van een ensemble van zeer beeldbepalende tabaksschuren aan de Veenseweg. Deze schuren zijn vrij gelegen te midden van voormalige tabaksakkers.

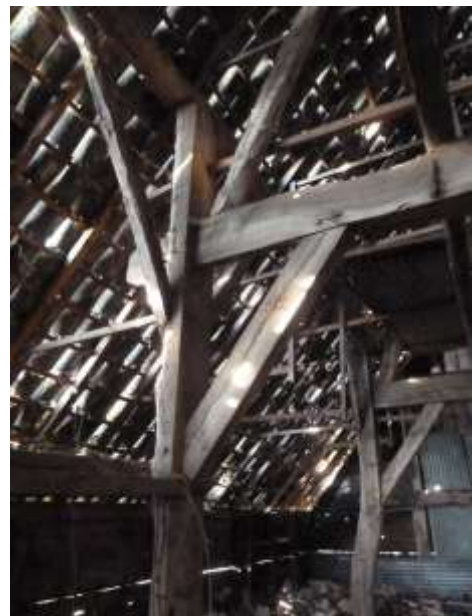
22. Veenseweg 25 (noord)

Adres:	Veenseweg 25 (noord), Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 04550 G 0000
Eigenaar:	Stichting
Bestemmingsplan:	Agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden
Monumentale status:	Gemeentelijk monument
Huidige functie:	Opslag
Bouwjaar:	Tweede helft van de negentiende eeuw
Ligging:	Deze schuur is vrij gelegen in het open veld ten noordoosten van het dorp. Het pand bepaalt samen met enkele andere schuren het beeld van het voormalige tabakslandschap aan weerszijden van de Veenseweg.
Architectuur:	Haaks op de weg gesitueerde grote tabaksschuur onder een met rode Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren. In de zijgevels bevinden zich horizontale ventilatieluiken.
Verbouwingen:	De schuur is gerenoveerd.
Bijzonderheden:	Deze schuur maakt onderdeel uit van een ensemble van zeer beeldbepalende tabaksschuren aan de Veenseweg. Deze schuren zijn vrij gelegen te midden van voormalige tabaksakkers.

23. Veenseweg 6 (west)

Adres tabaksschuur:	Veenseweg 6 (west), Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 D 04550 G 0000
Eigenaar:	Stichting
Bestemmingsplan:	Agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden
Monumentale status:	Rijksmonument
Huidige functie:	Onbekend
Bouwjaar:	Negentiende eeuw
Ligging:	Deze schuur is vrij gelegen aan de rand van het open veld ten noordoosten van het dorp. Het pand bepaalt samen met enkele andere schuren het beeld van het voormalige tabakslandschap aan weerszijden van de Veenseweg.
Architectuur:	Het betreft een grote tabaksschuur onder een met voornamelijk gesmoorde Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. De kopgevels zijn afgewerkt met windveren. In de zijgevels bevinden zich horizontale ventilatieluiken. In de kopgevel op de begane grond is een rechthoekige deuropening, voorzien van een dubbele deur. In de oostgevel bevindt zich een rechthoekig luik. Inwendig is nog de oorspronkelijke draagconstructie met ankergebinten en standvinken aanwezig, alsmede de hanken, die zich in het westelijke deel van de schuur bevinden.
Verbouwingen:	Boven de toegang in de oostelijke kopgevel is een plank uit het potdekselwerk verwijderd. De andere kopgevel is enkele jaren geleden vanwege brand enigszins beschadigd.
Bijzonderheden:	Deze schuur maakt onderdeel uit van een ensemble van zeer beeldbepalende tabaksschuren aan de Veenseweg. Deze schuren zijn vrij gelegen te midden van voormalige tabaksakkers.

24. Veenseweg 28

Adres:	Veenseweg 28, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 C 00346 G 0000
Eigenaar:	Stichting. Gebouw wordt verpacht aan een particulier.
Bestemmingsplan:	Horeca
Monumentale status:	Geen
Huidige functie:	Trouwlocatie, locatie voor feesten en partijen
Bouwjaar:	Onbekend
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur ligt in het bos, op het erf van uitspanning 't Berghuis.
Architectuur:	De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. Het zadeldak is gedekt met rode oud Hollandse pannen.
Verbouwingen:	De schuur is vergaand verbouwd. In de voorgevel bevindt zich een dubbele houten deur, geflankeerd door een venster en een personendeur. Erboven, op de plek waar bij andere schuren een luik zit, bevindt zich nog een venster. In de zijgevels zijn grotere vensters aangebracht. In het interieur is de schuur voorzien van een nieuwe vloer, een verdieping en van dakbeschot. De daksparren zijn niet meer te zien, maar zijn volgens de eigenaar nog authentiek aanwezig. De hanken zijn verwijderd. De schuur is ook opgedeeld in verschillende ruimtes.
Bijzonderheden:	Geen

25. Lekdijk 10a

Adres:	Lekdijk 10a, Amerongen
Kadastraal nummer:	AMR02 F 00714 G 0000
Eigenaar:	Particulier
Bestemmingsplan:	Agrarisch gebied met landschapswaarden
Monumentale status:	Geen
Huidige functie:	Opslag
Bouwjaar:	Onbekend
Ligging:	Geen vrije ligging. De schuur staat op het erf van een boerderij aan de Lekdijk, achter het woonhuis. Dit is niet de oorspronkelijke plek van de tabaksschuur. De schuur is afkomstig van de omgeving van de Koenestraat.
Architectuur:	De gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde delen. Het zadeldak is gedekt met rode oud Hollandse pannen. De topgevels zijn voorzien van makelaars. In de voorgevel bevindt zich een dubbele deur.
Verbouwingen:	Ten behoeve van de verplaatsing is de schuur ingekort. Het gebouw heeft dienst gedaan als varkensschuur, waarvoor in het interieur enkele betonnen wanden zijn geplaatst. In de achtergevel is een venster geplaatst.
Bijzonderheden:	Deze schuur stond voorheen nabij de Koenestraat, te midden van de tabaksvelden.

